

WIADOMOŚCI GIEŁDOWE

Rok II

DWUTYGODNIK

Nr 7

TREŚĆ NUMERU:

1. DR MICHAŁ SZALAGAN
MGR ZBIGNIEW GRANDKOWSKI: PLANOWANIE PODSTAWĄ DZIAŁALNOŚCI GIEŁD ZBOŻOWO-TOWAROWYCH W POLSCE
2. PROF. DR ANTONI WOJTYSIAK: WSKAZÓWKI DO STANDARYZACJI ROŚLIN WŁÓKNISTYCH I OLEISTYCH
3. INŻ. L. SCHELLENBERG: O ROZWOJU UPRAW NASION OLEISTYCH
4. INŻ. JANUSZ ŁOŚ: O RÓWNOWAGĘ TECHNIKI I EKONOMIKI ŻYWIENIA
5. NORMY JAKOŚCIOWE:
  - a) DLA NASION SŁONECZNIKA
  - b) „ „ SOI
  - c) „ „ PASTEWNYCH OKOPOWYCH
  - d) „ „ KUKURYDZY
6. ULGA W PODATKU OBROTOWYM DLA TRANSAKCJI GIEŁDOWYCH
7. STOPNIE PORAŻENIA ZBÓŻ WOLKIEM ZBOŻOWYM
8. PRZEGLĄD ZAGADNIEŃ HANDLU WEWNĘTRZNEGO
9. KRONIKA KRAJOWA
10. CEDULY GIEŁDOWE
11. Z PRASY ZAGRANICZNEJ

WIADOMOŚCI GIEŁDOWE

ORGAN GIEŁD ZBOŻOWO-TOWAROWYCH

Rok II.

Warszawa, 15 kwietnia 1949 roku

Nr 7.

Dr Michał Szałagan

Mgr Zbigniew Grandkowski

Planowanie podstawą działalności Giełd Zbożowo-Towarowych w Polsce

Ukonstytuowanie się władzy ludowej, dokonane reformy społeczne i skoncentrowanie w ręku Państwa polityki pieniężnej i kredytowej stworzyły podstawy do wprowadzenia w Polsce gospodarki planowej. Nie od razu było możliwe opracowanie narodowego planu gospodarczego i dlatego najpierw ustalono właściwe metody postępowania.

Jest rzeczą oczywistą, że giełdy zbożowo-towarowe w swojej akcji uspołecznienia musiały wypracować dla siebie właściwe formy dla stania się jednym z elementów w planie ogólnonarodowym, wypełniając nakaz, zawarty w uchwale Krajowej Rady Narodowej z dnia 21 września 1946 r., mówiący: „zważywszy, że dotychczasowe wysiłki całego narodu i osiągnięte wyniki w zakresie odbudowy gospodarstwa narodowego oraz dokonane reformy ustroju gospodarczego i społecznego pozwalają na realizację systemu planowego kierownictwa i planowej działalności w gospodarstwie polskim, Krajowa Rada Narodowa ustala zasadę działania w gospodarstwie narodowym w oparciu i w ramach narodowych planowej gospodarki”.

Lutowy, tegoroczny zjazd Giełd Zbożowo-Towarowych w Bydgoszczy miał w tym sensie przełomowe znaczenie dla ewolucji wymiany giełdowej w Polsce; dzięki bowiem jego rezolucji, opublikowanej w czwartym zeszycie „Wia-

domości Giełdowych”, wprężnięto działalność tychże giełd w rydwan integralnej gospodarki planowej Państwa.

Rezolucja ta nie była wynikiem przemijających odruchów uczuciowych a konsekwencją i uwieńczeniem, prowadzonej wytrwale i systematycznie nieraz ostrej i bezkompromisowej walki o uspołecznieniu giełd zbożowo-towarowych w Polsce. Probiierzem tego, czy walka ta została przeprowadzona właściwie i skutecznie jest dokonanie porównania działalności naszej giełdy z działalnością giełdy kapitalistycznej z przed 1939-go.

Istota działania giełdy towarowej kapitalistycznej opierała się na koncentracji w swych ramach organizacyjnych podaży i popytu rynku. Rozgrywka między podażą i popytem odbywała się w sposób żywiołowy w oparciu o interesy osobiste jednostek gospodarczych. Działalność tych jednostek miała być jakoby sama przez się najbardziej zgodna z interesem społecznym; jakkolwiek czynnik koordynujący był zbyteczny.

Zasada działania giełdy kapitalistycznej, oparta na wolnej, nieskrępowanej walce konkurencyjnej determinowała już w swym założeniu negatywny stosunek do zorganizowanego planu życia gospodarczego.

Działalność giełdy towarowej, opartej o ustrój gospodarki socjalistycznej przekreśla bezkom-

promisowo wszystkie zasady żywiołowych rozgrywek między podażą a popytem, a na ich miejsce wprowadza „prawa ekonomiczne, które działają jako konieczność poznana i świadomie stosowana w planach gospodarczych”. (B. Minc).

Plan nie jest tylko koncepcją, ujętą w zbiór zarządzeń, ani nie jest zwykłym przewidywaniem koniunktury, a mechanizmem, dającym węż życia i kierunek ewolucyjny organizmowi gospodarczemu.

„Państwowe plany” stwierdza sowiecki ekonomista K. Ostrowitianow „posiadają w Z.S.R.R. moc ekonomicznych praw rozwoju”; planowanie jest więc silnym, integralnym i logicznym systemem nieznanym ustrojowi kapitalistycznemu.

Pod pojęciem gospodarki planowej należy więc rozumieć taką gospodarkę społeczną, w której trwale spełniane są następujące warunki:

- 1) opracowuje się periodycznie narodowy plan gospodarczy, dotyczący całokształtu sił wytwórczych społeczeństwa,
- 2) plan ten ma na celu wszechstronny rozwój sił wytwórczych,
- 3) ma on zarazem na celu dobrobyt całego społeczeństwa, a nie klas posiadających,
- 4) plan ten jest efektywnie obowiązujący, to znaczy jest wykonywany,
- 5) istnieje systematyczna sprawozdawczość, stale zestawiająca wykonanie z samym planem.

W tych warunkach i przy tych założeniach giełda dzisiejsza, oparta o zasady planowania, przedstawia poważny czynnik ekonomiczny z zakresu dystrybucji i dużo łatwiej daje sobie radę z trudnościami natury gospodarczej, których giełda kapitalistyczna nie rozwiązywała należycie względnie rozwiązać nie potrafiła. Kapitalnym przykładem tego jest problem kształtowania się ceny.

Proces tworzenia się ceny na giełdzie kapitalistycznej, opierający się na rozgrywce między podażą a popytem, nie mógł z istoty swego założenia dopuścić do jakiegokolwiek stabilizacji rynku. Ceny giełdowe, podlegające ciągłym wahaniom, nieraz bardzo gwałtownym i ryzykanckim, w konsekwencji swej przynosiły tak poszczególnym jednostkom gospodarczym, jak i ogółowi społeczeństwa dotkliwe straty materialne.

Niewątpliwym jest fakt, że część podmiotów, grających na giełdzie spekulowała na stałej fluktuacji cen i ponosiła z tej racji zyski; większość jednak społeczeństwa traciła.

Giełda w roku 1946 potrafiła ustabilizować rynek przez planową regulację cen. Ceny zostają regulowane przez giełdę w wykonaniu zleceń Biura Cen z uwzględnieniem potrzeb interesów producenta, dystrybutora jak i konsumenta. W dziedzinach obrotu, w których rynek został uchwycony przez aparat państwowy, ceny zostają ustalone odgórnie. Na pozostałych, zresztą nielicznych, rynkach reglamentacji dokonuje się przez ustalenie cen maksymalnych względnie przez prowadzenie pośredniego nadzoru nad kształtowaniem się cen wolnorynkowych.

Powodzenie planowej regulacji cen jest uzależnione od dokładnych analiz rynkowych, do prowadzenia których został również wciągnięty aparat giełdowy.

Niemożliwość przeprowadzenia stabilizacji rynku przez giełdę kapitalistyczną doprowadziła do dalszych jeszcze poważniejszych konsekwencji.

Nieustabilizowany rynek ziemiopłodów szczególnie niekorzystnie dawał się odczuwać producentowi-rolnikowi; silne wahania cen giełdowych stawiały go nieraz przed problemem nierentowności produkcji. Obniżka ceny ziemiopłodów poniżej poziomu własnych kosztów produkcji, wywołana nieraz przejawami normalnej na giełdzie gry między popytem a podażą, była dla rolnika bardzo poważnym zagrożeniem bytu materialnego.

Obszarnicy i łulacy potrafili się bronić przed uciążliwymi skutkami depresji koniunkturalnych dzięki stosowaniu szerokiego wachlarza przedmiotowego w produkcji własnej oraz dzięki prowadzeniu szeroko rozwiniętej gospodarki hodowlanej; co w efekcie pozwalało im stratę, poniesioną w jednym dziale, pokrywać zyskiem, osiągniętym w drugim dziale. Poza tym bezpośredni kontakt z giełdą zbożowo-towarową pozwalał im na dokładne zorientowanie się co do tendencji, kształtujących się na rynku oraz na bezwzględne działanie w zakresie zbytu natychmiastowego czy terminowego.

Biedni i średni chłopci, których produkcja była ściśnięta do skromnego zakresu przedmiotowego, nie posiadali kontaktu z giełdą, a tym samym byli odcięci od możliwości orientowania się w sytuacji ogólnorynkowej. Poza tym, jako kla-

sowo nieuświadomiony element, nie znajdowali obrońców swych interesów i dlatego najczęściej ponosili straty, przenoszone na nich łańcuchowo przez poszczególne ogniwa dystrybucji.

Gospodarka planowa znosi anarchię produkcji. Poszczególne placówki produkcji rolnej przestają być ośrodkami konkurującymi z sobą i wchodzą w skład integralnego organizmu gospodarczego, jednolicie kierowanego. Dzięki temu staje się możliwe ustalenie planu produkcyjnego i racjonalnego podziału pracy. Dla giełdy dzisiejszej problem zbliżenia się do mas chłopskich i uświadomienia ich o właściwym znaczeniu produkcji rolnej jak i należycie zorganizowanych warunkach dystrybucyjnych, staje się, wobec przeprowadzenia reorganizacji strukturalnej rolnictwa, problemem szturmowym, który musi być bez względu na konsekwencję realizowany.

Prowadzenie instruktarzu terenowego przez maklerów giełdowych musi wreszcie doprowadzić do zorganizowania aparatu dystrybucyjnego o racjonalnym działaniu i właściwej sprawiedliwości społecznej.

Giełda dzisiejsza wprowadziła specjalne działy pracy, które mają za zadanie propagowanie i informowanie terenu o organizacji rynku, zwyczajach handlowych, ustalonych normach standardowych i obowiązujących cenach. Poradnictwo wszelkiego rodzaju, handlowe czy prawne, jest jedną z funkcji oświatowych giełdy uspołecznionej. Obroty handlowe, dokonywane dzisiaj na giełdzie, nie są jak dawniej tajemnicą handlową, a powszechnie wiadomym aktem wywiązania się z zobowiązań nałożonych planem gospodarczym.

Konsekwencje, jakie wynikały z braku właściwej stabilizacji cen giełdowych, przybierały niekiedy znaczenie ogólnogospodarcze. Niemożność planowania w gospodarce ziemiopłodów powodowała stałe z biegiem czasu wzrastanie trudności i zawikłań gospodarczych, które w ostatniej swej fazie przybierały nieraz formę poważnych kryzysów.

Ewolucja ustroju kapitalistycznego odbywa się w sposób cykliczny, to znaczy, że po okresach pozytywnego rozwoju następują okresy kryzysu, w których następuje proces cofania się gospodarczego. Tym należy tłumaczyć przesilenia finansowe, jakie nieraz miały miejsce na giełdzie, a

które objawiały się nieraz w sposób gwałtowny, w tak zwanych krachach giełdowych.

„Gospodarka planowa umożliwia osiągnięcie odpowiednich proporcji pomiędzy poszczególnymi dziedzinami życia gospodarczego i usuwanie powstających dysproporcji”. (B. Minc). Dlatego też giełda socjalistyczna kryzysów obawiać się nie potrzebuje.

Również w zakresie samego obrotu giełdowego planowanie odgrywa poważną rolę. Głównym zadaniem giełdy w tej materii jest skoordynowanie wielkości obrotów poszczególnych przedmiotów, między którymi istnieje ścisła współzależność substytucyjna. Ścisła współpraca między giełdą, a wszystkimi instytucjami, których obroty przechodzą przez statystykę giełdową, musi dać poważne wyniki.

Dzięki prowadzeniu gospodarki planowej w skali ogólnopolskiej może giełda dzisiejsza brać skuteczny udział we wszystkich ogólnych akcjach gospodarczych, zleconych przez Państwo. W tej chwili na przykład prowadzą wszystkie giełdy towarowe w Polsce akcję H, akcję O oraz walkę ze szkodnikami zbóż i przetworów zbożowych.

Na zakończenie należy jeszcze wspomnieć o planie finansowym i inwestycyjnym, które w sumie dają ramy dla prowadzenia administracji giełdy. Zazębiają się one nie tylko z analogicznymi planami wszystkich giełd zbożowo-towarowych w Polsce, ale również z ogólnym planem finansowym i inwestycyjnym Państwa.

Tak skrupulatnie przemyślaną i przewidującą na kilka lat naprzód gospodarkę nie mogła i nie może poszczycić się żadna giełda ustroju kapitalistycznego.

Prace w kierunku dostosowania struktury organizacyjnej Giełd zbożowo-towarowych w Polsce do pełnych wymogów ustroju gospodarki socjalistycznej trwają w dalszym ciągu i będą przedmiotem obrad najbliższego zjazdu przedstawicieli giełd w dniach 4 i 5 maja w Poznaniu; ukończone zaś zostaną z końcem bieżącego roku kalendarzowego tak, że w okresie nowego sześcioletniego planu gospodarczego instytucje dystrybucyjne na odcinku wymiany giełdowej wystąpią już całkowicie strukturalnie i ideologicznie skryształizowane.

Wskazówki do standaryzacji roślin włóknistych i oleistych

Standaryzacja roślin włóknistych — lnu i konopi była przed wojną wprowadzona w Polsce, ale nie osiągnięto w tej dziedzinie zupełnie zadowalających wyników. Największe zasługi w tej dziedzinie miało Towarzystwo Lniarskie w Wilnie, które wyrażało swoje dążenia w wydawanym własnym organie Przeglądzie Lniarskim. Na łamach tego czasopisma znajduje się cała historia i wyniki pracy w zakresie standaryzacji lnu i konopi. W zmienionych obecnie warunkach gospodarczych należy sprawę standaryzacji roślin włóknistych podjąć na nowo i postawić na bardziej racjonalnych podstawach.

Standaryzacja roślin oleistych była częściowo rozwiązywana razem z roślinami włóknistymi, a częściowo odrębnie. Z chwilą powołania do życia Centrali Obrotu Nasionami Oleistymi rozpoczęto również akcję zmierzającą do ustalenia wzorców do standaryzacji surowców oleistych. Prace te nie dały zupełnie wystarczających wyników, gdyż jakość dostarczanych przez producentów nasion nie była dostatecznie zbadana. Ze względu na zmianę granic Państwa Polskiego i objęcie Ziemi Odzyskanych jest konieczne podjęcie sprawy standaryzacji roślin włóknistych i nasion oleistych w nowych warunkach przyrodniczych i gospodarczych.

Określenie standaryzacji. Przystępując do omówienia sprawy wytycznych do standaryzacji roślin włóknistych i oleistych należy przede wszystkim ustalić: co rozumiemy obecnie pod słowem standaryzacja i co będziemy rozumieli pod standaryzacją roślin włóknistych i oleistych.

Standaryzacją roślin uprawnych nazywamy podział surowców roślinnych na gatunki i wzorce według ich cech użytkowych. Ponieważ rośliny uprawne mają różne właściwości użytkowe, — to podział ten jest zależny od rodzaju, gatunku i odmiany rośliny uprawnej. Wpływ warunków zewnętrznych, przyrodniczych i technicznych musi być również uwzględniony przy standaryzacji roślin uprawnych. Ponieważ ustalenie jakości towaru i wzorców poszczególnych gatunków zależy od wielu zmiennych czynników przyrodniczych i gospodarczych, — to przeprowadzenie prawidłowej

standaryzacji jest sprawą trudną i wymagającą gruntownego przygotowania.

Standaryzacja roślin włóknistych musi oprzeć się na jakości produkowanej słomy lnianej lub konopnej oraz wydajności z niej określonego gatunku włókna z przędzy, a — *roślin oleistych* na ilości i jakości oleju, zawartego w nasionach. Wymaga to odpowiednich badań i stałej kontroli.

Znaczenie gospodarcze standaryzacji roślin włóknistych i oleistych

Standaryzacja roślin włóknistych i oleistych ma duże znaczenie dla producentów i dla przemysłu. Plantatorzy roślin włóknistych i oleistych powinni otrzymywać wyższe ceny za produkty lepszej jakości. Aby określić cenę produktów trzeba porównać je z ustalonymi wzorcami. Im jest wyższa jakość tym musi być wyższa cena produktu. Przy racjonalnej standaryzacji rolnik zainteresowany jest w doskonaleniu swej produkcji i podnoszeniu jej na wyższy poziom. Przy braku standaryzacji producent otrzymuje jednakową cenę za dobry i za gorszy towar. Nie może to zachęcać do starań o jakość produktu. Główną uwagę zwraca się tylko na ilość, rzucając na rynek towar lichej jakości. Tak było z produkcją naszego lnu, który nie uzyskiwał wyższych cen na rynkach krajowych i zagranicznych ze względu na słabe wyrównanie towaru i niedostateczną jakość włókna.

Również przemysł jest zainteresowany w tym, aby otrzymywać surowiec określonej jakości, co ułatwia produkcję i zaoszczędza zbędnych czynności sortowania i udoskonalania partij towaru. Szczególniej powinno zależeć na standaryzacji surowców roślinnych przemysłowi państwowemu i spółdzielczemu, opartemu na zdrowych zasadach gospodarczych.

Prawidłowo przeprowadzona standaryzacja musi z tego względu brać pod uwagę możliwości produkcyjne rolnictwa i wymagania odpowiedniego przemysłu przetwórczego. Standaryzacja, przeprowadzona tylko pod kątem interesów rolnictwa lub wyłącznie pod kątem interesów przemysłu, nie spełni swojego zadania gospodarczego.

Przy ustalaniu standardów surowców włókienniczych i olejnych powinny mieć głos decydujący obydwie zainteresowane strony: rolnicy i przemysł przetwórczy. Ale obydwie zainteresowane strony mogą dojść do porozumienia tylko na podstawie badań naukowych, przeprowadzonych przez odpowiednie placówki badawcze.

Znaczenie gospodarcze prawidłowo przeprowadzonej standaryzacji jest tak wielkie, że nie należy odkładać tej sprawy, lecz trzeba dołożyć wszelkich starań o szybkie rozwiązanie istniejących trudności w tej dziedzinie.

Ogólne zasady standaryzacji roślin włóknistych.

Standaryzację roślin włóknistych można oprzeć tylko na dobrej znajomości cech charakterystycznych słomy lnianej i konopnej oraz włókna spotykanego na naszym rynku. Włókno lniane występowało na rynku pod postacią tzw.: włókna długiego lub włókna krótkiego. Jako włókno długie sprzedawany był len międłony z okolic moczeńcowych lub słańcowych, len trzepany i len czesany. Do włókna krótkiego zalicza się: wyczესki, kądziel, targaniec czyli rwanka, pakuły. Głównym artykułem handlu lnianego przed wojną był len trzepany. Wartość lnu trzeganego była oznaczana na podstawie następujących właściwości: mocy włókna, podzielności i maślistości. Te trzy cechy uważane są jako podstawowe, a poza tym zwraca się uwagę na właściwości drugorzędne: kolor włókna, zapach, długość, wilgotność, ciężar absolutny, tasiemkowatość, miękkość, czystość lnu.

Przy ocenie włókna krótkiego zwraca się uwagę na: moc włókna, czystość, miękkość i delikatność, stopień łączności, obecność węzłków.

Powyżej podane cechy lnu, włókna długiego i krótkiego służą do sortowania przy pomocy wzroku i dotyku. Takie sortowanie ma charakter subiektywny i zależy od wyrobienia i zdolności osoby przeprowadzającej ocenę. Obiektywną ocenę włókna opiera się na innych podstawach, a mianowicie: wartości przedziałniczej i wydajności w procesie przedzenia. Wartość przedziałnicza, zwana inaczej wartością techniczną, wyraża średni numer przedzy otrzymany z danej partii lnu. Im numer jest wyższy tym przedza jest cieńsza i delikatniejsza.

Wydajność oznaczana jest wagowo w procesie czesania i przedzenia. Prawidłową standary-

zację włókna lnianego można przeprowadzić tylko przy pomocy oceny obiektywnej: jakości włókna metodami laboratoryjnymi, wartości technicznej w procesie przedzenia i wydajności przedzy. Standaryzacja roślin włóknistych powinna być połączona z odpowiednią rejonizacją odmian w terenie. Wartość użytkowa poszczególnych odmian lnu i konopi powinna być zbadana w doświadczeniach odmianowych, przeprowadzonych w rejonach uprawy. Jednocześnie należy prowadzić stałe badania wartości produkowanego surowca lnianego i konopnego.

Na jakość plonów roślin włóknistych ma wpływ dobór odmian i warunki uprawy — przyrodnicze i techniczne, które odznaczają się znaczną różnorodnością. Z tego względu będziemy mieli co roku w poszczególnych rejonach surowiec włókienniczy o różnej wartości. Chcąc ustalić sprawiedliwie standardy, czyli wzorce, trzeba prowadzić systematyczne badania wyprodukowanego lnu i na tej podstawie określać jego wartość.

W ten sposób będziemy mogli dojść do wzorców — standardów, o których wiadomo, że dają w przerobie określoną ilość lnu czesanego, wyczесek i znany % strat oraz zbadanie ilości przedzy poszczególnych numerów.

Standaryzacja roślin włóknistych jest sprawą dosyć trudną i wymaga z tego względu wiele dobrej woli stron zainteresowanych oraz dobrych fachowców. Na podstawie tego, co było powyżej podane o zagadnieniu omawianym — można wysunąć następujące wytyczne standaryzacji roślin włóknistych:

1) Producenci lnu i przemysł lniarski powinni dążyć do ustalenia obiektywnego miernika jakości lnu i na tej podstawie stworzenia polskiej klasyfikacji, umożliwiającej ocenę włókna lnianego we wszystkich rejonach uprawy. To samo odnosi się do konopi.

2). Obiektywna ocena wartości surowców włókienniczych powinna opierać się na zbadaniu ich jakości i wartości technicznej oraz wydajności na przedziałniach.

3) Zbadanie wartości surowców włókienniczych wymaga stałej współpracy producentów (Z.P.R.W. i O.), przemysłu, obrotu towarowego, nauki rolniczej i doświadczałnictwa.

4) W pracach standaryzacyjnych należy wyzyskać dorobek przedwojenny w tej dziedzinie Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi.

5) Prawidłowo przeprowadzona standaryzacja roślin włóknistych przyczyni się do podniesienia produkcji tych roślin, gdyż ułatwi pracę instruktorów i organizacji branżowych.

6) Standaryzacja roślin włóknistych wymaga podjęcia następujących prac: a) badań surowca w laboratoriach i przędzalniach, b) szkolenia personelu fachowego, c) prowadzenia akcji oświatowej i propagandowej przy pomocy kursów, konkursów, zjazdów itd., d) udoskonalenia metod sortowania, e) zbierania materiałów statystycznych odnoszących się do produkcji i przerobu roślin włóknistych, f) tworzenia dużych zbiornic i składnic surowca, g) zaopatrzenia składnic w odpowiednie wzorce i instrukcje, h) podjęcia kontrolnych wyprzędów dla typowych partii w różnych rejonach uprawy itd.

7) Organizacja akcji standaryzacyjnej powinna znajdować się w rękach Komisji Standaryzacji Roślin Włóknistych, która opracuje plan pracy, wskaże i zdobędzie środki finansowe oraz przeprowadzi kontrolę wykonywanych w tej dziedzinie na jej zlecenie prac.

8) Szczegółowe plany pracy standaryzacyjnej roślin włóknistych powinny przewidywać ściśle określony zakres tematów i zagadnień, instytucje i osoby wykonywujące, czas wykonania i rejon objęty opracowaniem.

Powyżej podane wytyczne do standaryzacji roślin włóknistych zawierają jedynie ogólne zasady, którymi należy kierować się w tej sprawie. Szczegółowe opracowanie wszystkich stron i zagadnień standaryzacji roślin włóknistych może być podjęte w następnym okresie.

Ogólne zasady standaryzacji roślin oleistych.

Produkcja ważniejszych roślin oleistych: rzepaku i rzepiku, gorczycy, lnianki, maku oraz lnu i konopi powinna dostarczyć olejarniom dostateczną ilość nasion, zawierających określony procent tłuszczu. Wartość nasion oleistych zależy od odmiany i warunków uprawy. Z tego względu mamy na rynku materiał nasienny o różnej wartości. Chcąc doprowadzić produkcję roślin oleistych do wyrównania, — należy zbadać istniejący na rynku surowiec i określić jego wartość, a następnie przejść na rejonizację uprawy poszczególnych gatunków i odmian w najodpowiedniejszych dla nich okręgach.

Wyprodukowane nasiona roślin oleistych powinny odznaczać się następującymi cechami: tożsamością odmianową, czystością, wykształceniem, ciężarem, określoną wilgotnością, zdrowotnością i oznaczonym procentem tłuszczu. Aby doprowadzić do odpowiedniej jakości rynkowe nasiona roślin oleistych należy zwrócić baczniejszą uwagę na samą uprawę i na sortowanie, czyszczenie i przechowanie. Wszystkie te czynności powinny doprowadzić do określonych wzorców — standardów surowca. Jednocześnie wskazane jest badanie wydajności tłuszczu w olejarniach i jakości jego z różnych surowców: gatunków i odmian, pochodzących z poszczególnych okręgów uprawy.

Równoległe badania roślin oleistych w zakładach badawczych rolniczych i w przetwórnich olejarskich przyczynią się do ustalenia istotnej wartości naszego surowca olejarskiego. Na podstawie takich badań można będzie stworzyć klasyfikację roślin oleistych w zależności od otrzymywanych z nich tłuszczów. Praca taka wymaga współdziałania wszystkich zainteresowanych w sprawie standaryzacji: plantatorów i przetwórci, spółdzielczości i państwa.

Przed ostatnią wojną warunki zbytu krajowych nasion oleistych opiewały, że towar o 90% czystości i o wilgotności, nie przekraczającej 13%, — miał ustaloną cenę na podstawie umowy między Centralą Obrotu Nasionami Oleistymi o Związkiem Polskich Olejarni. Za towar o wyższej czystości lub niższej wilgotności producent otrzymywał odpowiednio wyższą cenę. W ten sposób starano się zainteresować rolnika w doskonaleniu jakości produkowanych nasion oleistych. Obecnie należy opracować wytyczne dla wszystkich gatunków uprawianych u nas nasion oleistych.

W pracach standaryzacyjnych nasion oleistych należy kierować się następującymi zasadami ogólnymi:

1) Badania naukowe wartości nasion oleistych powinny dać podstawę do klasyfikacji wytwarzanego w kraju surowca i do ustalenia wzorców dla poszczególnych gatunków i odmian w różnych okręgach uprawy.

2) Wartość użytkowa nasion oleistych powinna być badana stale przez placówki rolnicze i przez olejarnie celem ustalenia wspólnej oceny obejmującej również cechy techniczne otrzymywanych olejów.

3) Zbadanie wartości naszych surowców olejarskich wymaga stałej współpracy producentów, przemysłu i handlu i nauki rolniczej.

4) Rozwój akcji standaryzacyjnej nasion oleistych wymaga prowadzenia propagandy w tej dziedzinie i szerzenia wiedzy zawodowej wśród producentów oraz zorganizowania stałej kontroli i oceny dostarczanych nasion do składów i spółdzielni.

5) Organizacja akcji standaryzacyjnej nasion oleistych powinna spoczywać w rękach Komisji, powołanej w tym celu i składającej się z przedstawicieli produkcji, przemysłu obrotu towarowego i nauki.

6) Szczegółowy plan pracy w dziedzinie standaryzacji nasion oleistych powinien być opracowany przy udziale wszystkich zainteresowanych w tej sprawie instytucji.

Reasumując nasze rozważania na temat wytycznych do standaryzacji roślin włókniстых i oleistych możemy stwierdzić, że:

1) standaryzacja jest gospodarczo uzasadniona i konieczna,

2) Standaryzacja może być przeprowadzona tylko na podstawie dokładnego zbadania surowca na naszym rynku i stałej kontroli w latach następnych,

3) Standaryzacja wymaga odpowiedniej organizacji opartej o stałe i dostateczne źródła finansowe.

Powodzenie akcji standaryzacyjnej roślin włókniстых i oleistych będzie zależne od tego, czy w dostatecznym stopniu i jak, będą przestrzegane powyżej podane wytyczne do tej sprawy.

O rozwoju upraw nasion oleistych

W zaraniu odrodzonej po Wielkiej Wojnie państwowości naszej nie posiadaliśmy właściwego przemysłu olejarskiego. Cały kraj pokryty był siecią małych i kilku średnich olejarni produkujących wyłącznie oleje surowe, lecz nie było zakładów przerabiających oleje te na jadalne drogą rafinacji nie było też utwardzalni ani margarynowni.

W tych warunkach wzrastał się z roku na rok przywóz wszelkich tłuszczów jadalnych i technicznych.

Dopiero zmiana taryfy celnej w 1925 roku stworzyła nader pomyślną koniunkturę dla rafinowania olejów w kraju i spowodowała powstanie kilku rafinerii, które zaczęły zaopatrywać rynek w tani olej jadalny. Przywóz olejów jadalnych został więc zahamowany, ale przywóz surowców nasion oleistych nie uległ ograniczeniu. Dopiero po uruchomieniu przez koncern Unilever dużej olejarni w Gdyni przeznaczonej specjalnie do przeróbki surowców egzotycznych — kopry, ziarn palmowych i orzeszków ziemnych — *koła rolnicze uświadomiły sobie niebezpieczeństwo przywozu tego dla krajowego rolnictwa*, które wskutek katastrofalnego spadku cen zboża przestało być opłacalnym. Zaczęto głosić konieczność zastąpienia w produkcji rolniczej nieopłacalnego zboża uprawą nasion oleistych i innych przemysłowych przy jednoczesnym ograniczeniu przywozu nasion zagranicznych.

Gdy przywóz surowców osiągnął w r. gosp. 1933/4 olbrzymią cyfrę około 110.000 ton Rząd i organizacje rolnicze latem 1934 r. w porozumieniu z zorganizowanym przemysłem olejarskim powołały do życia specjalną organizację p. n. Centrali Obrotu Nasionami Oleistymi — w skrócie „Cono” z siedzibą w Warszawie, której zadaniem było pośrednictwo w zakresie nasion oleistych między producentami rolnymi a przemysłem olejarskim.

Był to początek planowej akcji preferencji dla krajowych nasion.

Działalność Cono obejmowała nasze główne surowce — rzepak, len, konopie i słonecznik.

Jak przedstawiała się uprawa nasion przed powstaniem Cono? Oto należy stwierdzić, że warunki układały się w pierwszych latach odrodzonej naszej państwowości względnie korzystnie tylko dla uprawy lnu na dawnych Kresach Wschodnich, gdyż odbudowywujący się kraj potrzebował dużo oleju lnianego wzgl. pokostu. Ale producent lnu — małorolny chłop kresowy — nie posiadając żadnej własnej organizacji zbytu był oddany na łaskę i niełaskę kupców skupujących od chłopów zarówno siemię jak i włókno. Pomyślna początkowo koniunktura światowa dla siemienia lnianego, z której korzystał w pewnym stopniu także producent, minęła po paru latach, przywóz bawełny taniej obniżył cenę włókna lnianego, uprawa lnu przestała być tak opłacalną by zachę-

cać do rozszerzania jej; odwrotnie, uprawa ta zaczęła się kurczyć.

To samo powiedzieć można o uprawie konopi, która zresztą nigdy nie przekraczała 20% uprawy lnu, miała więc wogóle znaczenie nie duże.

Olej uzyskany z lnu i konopi odznacza się właściwością szybkiego schnięcia, służy więc przeważnie do celów technicznych.

Inaczej ułożyły się warunki dla uprawy rzepaku, zaprowadzonej do nas z Holandii dopiero w pierwszej połowie ubiegłego stulecia.

Uprawa rzepaków zimowych i jarych — należy do trudniejszych, wymaga pieczołowitej obróbki gleby, nawożenia, bardzo szybkiego i umiejętnego sprzętu, a po tym jest bardzo ryzykowną, gdyż zimowe rzepaki są bardzo czułe na przymrozki wiosenne, jare zaś często niszczone są doszczętnie przez owady — zwłaszcza przez słodyszek. Doświadczeni rolnicy twierdzą, że uprawa rzepaków udaje się przeciętnie raz na 4 lata.

Z drugiej zaś strony, staranna uprawa gleby wymagana przy rzepakach, czynią z nich nader pożądaną przedplon dla pszenicy i wszelkich okopowych, to też uprawę rzepaków zainteresowała się przede wszystkim większa własność ziemską, której łatwiej było wziąć na siebie ryzyko uprawy.

Zbyt krajowych nasion wewnątrz kraju był utrudniony, odbiorcami były przeważnie tylko małe olejarnie, większe zaś pracujące z bankami wołały zakupywać surowce oleiste zagraniczne jak koprę, ziarna palmowe i orzeszki ziemne, bardzo wydajne i przeto lepiej kalkulujące się od krajowych. Poza tym kontrakty na dostawę surowców zagranicznych olejarnie mogły zawierać na dowolne terminy, co umożliwiało racjonalną gospodarkę bez potrzeby magazynowania większych ilości na dłuższe czasokresy. Toteż nasze kupiectwo skupujące nasiona krajowe wołało je eksportować aniżeli zorganizować właściwy zbyt wewnątrz kraju, a ponieważ towar przechodził przez paru pośredników — od małego agenta do kupca — eksportera, to staje się zrozumiałe, że producent nasion, zwłaszcza drobny, dużych korzyści z uprawy oleistych mieć nie mógł. Swoją szczyt osiągnął wywóz ten w 1929 r. kiedy wywieziono 14.550 ton siemienia lnianego i 12.700 ton rzepaków. Przedstawione wyżej warunki nie mogły zachęcać rolników do zwiększenia upraw oleistych i

uzależnienia się od koniunktur zagranicznych trudnych do przewidzenia.

Sytuacja ta zmieniła się zasadniczo, gdy zostały wprowadzone daleko idące ograniczenia przywozu wszelkich surowców zagranicznych. Ustalono każdego roku pewne kontyngenty przywozowe, korzystać z nich mogły jednak tylko te olejarnie, które na dany rok podpisały umowę na odbiór krajowych nasion zabezpieczoną wekslem kaucyjnym.

Po stronie olejarskiej akcję preferencyjną prowadził Związek, który zawierał co roku pod jesień umowę ramową na odbiór wszelkich ilości nasion. Ustalano na dany rok globalne ilości przewidywane, które poszczególne olejarnie musiały odbierać wg. opracowanego przez Związek rozdzielnika w określonych z góry terminach, po cenach ustalonych dla każdego miesiąca, przy czym wzrost tych cen między sierpniem a lutym dochodził do 15 — 20%.

Progresja cen miała zachęcić producentów do przetrzymywania nasion i późniejszej dostawy, by uniknąć zbyt gwałtownej podaży w początkach kampanii. Jeżeli się okazało, że podaż nasion jest większa od ilości umownych, Związek obowiązywał do opracowania dodatkowego rozdzielnika dla tych nadwyżek.

Ceny ustalone dla nasion były cenami minimalnymi, nie wolno było nabywać nasiona po cenach niższych, jeżeli zaś warunki na to pozwalały to producent mógł zażądać cenę wyższą, lecz olejarnie nie były zobowiązane płacić cen wyższych od umownych.

Wiadomość, że niema już trudności przy zbycie oleistych i, że uprawa ich stała się wysoce opłacalną, gdyż ceny ich z góry były ustalone w zupełnym oderwaniu od cen światowych rozeszła się bardzo szybko, i rolnictwo zareagowało od 1934 r. stałym zwiększeniem upraw, jak to wynika z następującego zestawienia ilości nasion odebranych przez Zrzeszone w Związku olejarni w tonach:

Rok	1934-5	1935-6	1936-7	1937-8	1938-9
Rzepaków	18.512	20.236	26.067	26.850	32.422
Lnu	20.022	20.052	27.906	35.260	38.290
Konopi	3.412	5.366	3.048	2.117	2.946
Razem	41.946	45.704	57.021	64.237	73.658

Są to obroty osiągnięte przez zrzeszone olejarnie. Obroty osiągnięte przez olejarnie niezrzeszone można ocenić na około 75% w stosunku do rzepaku i na około 100% w stosunku do lnu. Akcja preferencyjna bowiem wytworzyła pomyślną koniunkturę dla małych olejarni, gdyż odpadła konkurencja z tańszymi olejami zagranicznymi i mając znacznie mniejsze koszty niż zrzeszone mogły małe olejarnie płacić nawet wyższe ceny za nasiona. Zrzeszone olejarnie mogły pokrywać straty/wynikające czasem z umowy zyskami osiągniętymi z kontyngentów przywozowych, gdyż ceny na oleje i tłuszcze z tych kontyngentów również były uzgodnione i zatwierdzone przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

LEN I KONOPIE

W pierwszym okresie powojennym uprawa lnu i konopi upadła znacznie niżej z powodów łatwo zrozumiałych, m. in. także z braku odpowiedniego materiału siewnego. Uprawa lnu i konopi wzrasta powoli, gdyż ma u nas wielowiekową tradycję i duża część ludności rolniczej z Kresów, przywykła do tej uprawy, osiedliła się teraz na naszych Ziemiach Zachodnich. Wg danych Izb Rolniczych było w roku 1946 pod uprawą lnu — 39.238 ha, a pod uprawą konopi — 6.404 ha. Wg planu zaopatrzenia Przemysłu Tłuszczowego, uprawa lnu ma się rozszerzyć z 65.000 ha w 1949 r. do 200.000 ha w 1955 r., przy czym plon przyjmuje się b. nisko na ok. 300 kg z 1 ha, z czego po potrąceniu ok. 50% do zasiewu pozostałoby dla przemysłu ok. 150 kg/1 ha.

Niski ten plon tłumaczy się zasadniczą zmianą, jaka zaszła po wojnie w uprawie lnu. Przed wojną uprawiano u nas przeważnie len włóknisto-oleisty, doprowadziło się więc len niemal do pełnej dojrzałości, uzyskując gorsze, bo grubsze włókno, lecz prawie pełnowartościowe siemię, zagranicą bardzo cenione.

W warunkach naszych powojennych nasz przemysł włókienniczy domagał się lepszego włókna dla swoich celów, co osiągnąć można tylko kosztem siemienia, gdyż sprzątać trzeba len jeszcze zielony z ziarnem niedojrzałym i niedorozwiniętym.

Ponieważ w kołach miarodajnych uznano żądania przemysłu włókienniczego za uzasadnione, to i całą akcję lniarską powierzono Centrali Kra-

jowych Surowców Włókienniczych w Łodzi, która prowadzi akcję tę przy pomocy Zrzeszenia Państwowych Roszarni we Wrocławiu. Zrzeszenie prowadzi akcję kontraktowania lnu u plantatorów poprzez swoje roszarnie. Plantator obowiązuje się do obsiania pewnej ilości arów, nie mniej jednak 10 ar lmem włókn., otrzymuje na ten cel po 130 kg nasion pełnowartościowych na 1 ha uprawy. Po sprawdzeniu przestrzeni obsianej plantator może otrzymać zaliczkę do 10% przypuszczalnego pionu.

Plantator może także otrzymać sztuczne nawozy potrzebne mu do uprawy. Cały plon w przypuszczalnej ilości 30 q z 1 ha słomy nieodziarnionej tj. zawierającej ok. 12% nasion, plantator obowiązuje się odstawić do Roszarni, która płaci za słomę wg klasy I do IV od zł 1500.— do zł 900.— za 100 kg, a za nasiona dostarczone w słomie po zł 12.000.— za 100 kg (dawniej wg ceny miejscowej giełdy), potrącając przy wypłacie należność za dostarczone nasiona siewne i ew. nawozy. Dostawa musi być zakończoną do 1 stycznia, za dostawę przed 1. 10. plantator otrzymuje tytułem premii po 1 m tkaniny za każdą tonę.

Nasuwa się jednak pytanie, dlaczego w akcji lniarskiej pominięto zupełnie len oleisty? Ziarno niedojrzałe i niedokształcone lnu włóknistego daje nie tylko mniej oleju, lecz także olej gorszego gatunku o mniejszej zdolności przesychniania. Zapotrzebowanie nasze oleju lnianego w przeciągu najbliższych paru lat nie przekroczy 4—5 ton, do wyprodukowania których wystarczy ok. 15.000 t. siemienia. Licząc plon lnu oleistego na ok. 700—800 kg z 1 ha, należy wydzielić pod jego uprawę tylko ok. 20.000 ha. Uprawa lnu oleistego jest prostsza od włóknistego i nie wymaga tyle trudu, a słoma znajdzie chętnego nabywcę w przemyśle papierniczym. Dlatego też len oleisty przed wojną w coraz większym stopniu uprawiany był w większych majątkach. Uprawą lnu oleistego powinny zainteresować się państwowe majątki, które posiadając ok. miliona ha z łatwością mogłyby z nich wydzielić te 20.000 ha, niewątpliwie uprawa lnu oleistego lepiej kalkulowałaby się im, niż jarych rzepaków. Plantatorzy lnu włóknistego mogliby wówczas skierować cały wysiłek w kierunku wyhodowania najlepszego tj. najcieńszego włókna, kosztem oczywiście ziarna.

Przemysł włókienniczy, zarówno jak olejarski otrzymałby w ten sposób najlepszy i najodpo-

wiedniejszy surowiec, co miałyby dodatni wpływ na jakość ch produktów.

RZEPAK

Nieco inaczej przedstawia się po ostatniej wojnie sprawa uprawy rzepaku, nie mająca u nas (tak dawnej tradycji jak len. Rzepak uprawiany był przeważnie w większych majątkach, małorolni wykazywali mało zainteresowania. Struktura rolna, dzięki reformie rolnej zmieniła się zupełnie, obecnie państwowe majątki obejmują ponad 6 — 7% całości uprawnej roli, reszta jej znajduje się w rękach drobnych rolników. Toteż należy stwierdzić zupełny upadek uprawy rzepaków w pierwszych powojennych latach, spowodowany nie tylko różnymi brakami, jak to nasion siewnych, nawozów, siły pociągowej itp., lecz w niemniejszym stopniu także niechęcią drobnych rolników. Poza tym koniunktura ogólna — tanie tłuszcze z dostaw UNRRA — nie zachęcała rolników do ryzykownej w ogóle uprawy rzepaków, których cena musiała się dostosować do cen tanich stosunkowo tłuszczów zwierzęcych, jak masła i słoniny, gdyż rzepak u nas w co najmniej 90% przeznacza się do przeróbki na olej wzgl. tłuszcz jadalny, który musi jednak być tańszy od masła.

W takich warunkach uprawa rzepaku nie mogła się rozwinąć. Zdając sobie sprawę z olbrzymiego znaczenia podniesienia uprawy rzepaku dla naszego życia gospodarczego, odczuwającego coraz dotkliwiej brak tłuszczów, Zjednoczenie Przemysłu Olejarskiego (ZPO) rozpoczęło już w r. 1946 rozmowy z organizacjami rolniczymi w sprawie właściwego zorganizowania akcji kontraktacji upraw rzepaków, które wkrótce doprowadziły do podpisania pierwszej umowy z jedną z nich na dostawę rzepaku, jednak wyniki były niestety bardzo niepomyślne z powodu braku odpowiednich nasion do siewu. Następna umowa zawarta została między Z.P.O. i „Społem“ w początkach 1947 r. na dostawę pewnej ilości jarego rzepaku. Jesienią tegoż roku nie doszło niestety do zawarcia jakiejkolwiek umowy między zainteresowanymi stronami ze względów od nich niezależnych, dopiero w początkach r. 1948 została ponownie podpisana umowa między Zjednoczeniem Przemysłu Olejarskiego a Centralą Rolniczą Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ na obsiew 53.000 ha jarym rzepakiem, z czego wykono-
nано 31.000 ha. Jesienią 1948 r. podpisano umo-

wę na obsiew 25.000 ha, poza tym Zarząd Państwowych Nieruchomości Ziemskich zadeklarował obsiew 15.000 ha zimowym rzepakiem. Obecnie w toku jest akcja zakontraktowania obsiewu wiosennego, planuje się obszar 35.000 ha u plantatorów, zaś 15.000 ha zasiał mają państwowe majątki.

Warunki umowne ulegały w ciągu tych dwóch lat pewnym zmianom, główne wytyczne zawartych ostatnio umów wiosennych są następujące:

1. Plantator obowiązuje się umową wobec Z.P.O. wzgl. Centr. Zarz. Przem. Tłuszczowego do obsiania określonej ilości ziemi rzepakiem i do oddania całego plonu do najbliższego składu Spółdz. Samopomocy Chłopskiej do dyspozycji C.Z.P.T.
2. Ceny rzepaków zostały uzależnione od hurtowej ceny oleju rafinowanego, a mianowicie plantator musi otrzymać od każdego dostarczonego 100 kg rzepaku zimowego — równowartość 21 kg oleju gotówką, za 100 kg rzepaku jarego — równowartość 19 kg oleju gotówką i litr butelkowanego oleju rafinowanego, przy czym ceny ustala się w miesiącu dostawy rzepaku.
3. Plantator otrzymuje na poczet należności po zł 8.000.— zaliczki na skrypt dłużny za każdy zakontraktowany 1 ha przy podpisaniu umowy i równocześnie po 3 litry oleju butelkowanego.

Reszta należności w gotówce i oleju płatna jest po zakończeniu dostawy przez plantatora.

Poza tym plantator za przesunięcie dostawy na późniejsze miesiące otrzymuje premię w wysokości od 3% zasadniczej ceny w grudniu do 6% w marcu.

4. Rzepak dostarczony musi być zdrowy, zanieczyszczenia nie mogą przekraczać 4% (w tym mineralne nie ponad 2%), wilgoć w zależności od miesiąca, od 13% w 2 miesiącach pozbiorowych do 10% w marcu. Towar poniżej 90% czystości i o wilgoci ponad 15% może nie być przyjęty.

Nad całą tą akcją w terenie czuwa Centrala Rolnicza Spółdz. Samopomoc Chłopska, która pośredniczy przy zawieraniu umów, przeprowa-

dza inspekcję na równi z C.Z.P.T., rozprawdza zaliczki, przeprowadza rozrachunki itp. Na podstawie dotychczasowego doświadczenia należy stwierdzić, że plantatorzy na ogół wywiązują się zadawalająco z przyjętych zobowiązań umownych. Akcja kontraktacji zaczyna się rozwijać, gdyż plantatorzy wobec bardzo korzystnych dla nich warunków chętnie przystępują do zawierania umów. Posiadamy już sprawozdanie z akcji kontraktowania wysiewu rzepaku zimowego jesienią 1948 r. Oto zawarto 37.519 umów na ogółem 25.335 ha, z czego wynika, że na 1 plantatora przeciętnie wypadło po 0,675 ha. Powyżej 1000 ha zakontraktowano tylko w następujących 8 województwach:

Poznańskie	1.365 ha — 937 plantat.	(po 1,45 ha)
Warszawskie	1.674 ha — 1813	„ (po 0,923 ha)
Olsztyńskie	1.804 ha — 1596	„ (po 1,13 ha)
Katowickie	2.222 ha — 2947	„ (po 0,753 ha)
Gdańskie	3.153 ha — 2462	„ (po 1,28 ha)
Lubelskie	3.192 ha — 4136	„ (po 0,771 ha)
Szczecińskie	3.961 ha — 3037	„ (po 1,304 ha)
Wrocławskie	4.837 ha — 6879	„ (po 0,724 ha)
Razem	22.208 ha	

Z zestawienia tego wynika, że przeważa teraz w produkcji rzepaku plantator drobny, i wyniki uprawy pod względem plonu dużo jeszcze pozostawiają do życzenia, gdyż na razie trzeba liczyć się z plonem z 1 ha przeciętnie ponad 500 kg rzepaku jarego wzgl. 800 — 1000 kg zimowego. Jest to mniej niż połowa plonu, jaki rolnik uzyskać winien przy właściwej uprawie. Zagadnienie umiejętnej uprawy ma niesłychane znaczenie, zwiększenie bowiem plonu umożliwi obniżenie ceny rzepaku, a tym samym i takiego artykułu pierwszej potrzeby, jakim jest olej wzgl. tłuszcz jadalny, bez uszczerbku dla interesów plantatora. Toteż zagadnieniu jakościowego podniesienia

uprawy należy poświęcić jak największą uwagę. Otwiera się tu pole dla szlachetnego współzawodnictwa wśród plantatorów. Za lepszy plon należałoby wyznaczyć premie, celem zachęcenia plantatorów do stałego ulepszania uprawy. Duży wpływ dodatni na jakość uprawy, zarówno jak na jej zwiększenie może mieć pomyślny rozwój zespołowej obróbki scalonych gruntów za pomocą maszyn. Również zagadnienie odpowiedniej selekcji nasion do siewu ma doniosłe znaczenie. Każdy procent, o jaki uda się podnieść zawartość oleju w nasionach da naszej gospodarce wielomilionowe korzyści.

Koła zainteresowane planują rozszerzenie upraw rzepaku zimowego stopniowo do 100.000 ha, a jarego do 50.000 ha w 1955 roku przy plonie 1200 zimowego wzgl. 700 kg jarego rzepaku, co dałoby w rezultacie ok. 55.000 t. oleju i tłuszczu jadalnego i do 5.000 t. oleju technicznego czyli niecałe 2,3 kg na głowę ludności. Przedwojenne nasze spożycie tłuszczów — należące zresztą do najniższych w Europie — nie przekraczało 8 kg. Gdybyśmy spożycie chcieli podnieść do 1955 r. o 50%, czyli do 12 kg i chcieli maks. 40% tego zapotrzebowania pokryć tłuszczami zwierzęcymi — maśm i słoniną — to pozostałoby na tłuszcze roślinne jeszcze ok. 7 kg, a ponieważ krajowa produkcja da nam tylko 2,3 kg, to zabraknie nam jeszcze po ok. 4,7 kg na głowę ludności, czyli ok. 123.000 t. tłuszczów! Cyfry te wynikające z przesłanek małego stosunkowo plonu rzepaku i przyjętego znacznie wyższego od przedwojennego spożycia, są oczywiście dość problematyczne i mają tylko zobrazować olbrzymie zadanie, jakie przypada rolnictwu w zakresie rozszerzenia i doskonalenia uprawy rzepaku, celem zmniejszenia naszego niedoboru tłuszczowego.

Inż. L. Schellenberg

O równowagę techniki i ekonomiki żywienia

Mówiąc o gospodarstwie wzorowym mamy najczęściej na myśli te warsztaty, które wykazują wysoki poziom *techniki* produkcji.

A przecież wszelkie nakłady dokonane w tym celu, mają sens o tyle o ile, dają dodatni wynik gospodarczy. Probierzem będzie tu bilans, zamknięty się saldem dodatnim, czyli wykazujący dochód netto.

I tu technice musi przyjść w pomoc ekonomika. Obie te gałęzie wiedzy przenikają się wzajemnie: technika szuka sposobów, podniesienia produkcji, ekonomika zaleca te z pośród nich, które w danych warunkach gospodarczych dają najlepszy wynik rachunkowy. Zasada ta obowiązuje we wszystkich działach produkcji, a więc i w żywieniu inwentarza.

Przykładów współdziałania techniki i ekonomiki w zakresie żywienia możnaby przytoczyć wiele. Tu ograniczymy się do jednego, zaczerpniętego z żywienia trzody. Wiadomą jest rzeczą, że najlepszy produkt otrzymuje się przy skarmianiu jęczmienia oraz mleka odtłuszczonego. Ten też system jest oddawną podstawą produkcji bekonów w Danii, gdyż w duńskich warunkach jest on nie tylko technicznie wskazany ale i ekonomicznie uzasadniony. Dania posiada rozwinięty przemysł mleczarski a ponadto dzięki korzystnemu położeniu może być nastawiona na import taniego zboża zamorskiego. W innych krajach lepiej się opłacają inne pasze. Tak np. w Ameryce taniej się kalkuluje kukurydza, choć z punktu widzenia techniki żywienia ustępuje jęczmieniowi (daje gorszą słoninę). W niektórych krajach o wysoko rozwiniętym rybołówstwie wielką rolę w żywieniu trzody gra mączka rybna z uwagi na niską cenę, choć nadaje mięsu przykrą woń tranu.

Produkcja trzody w Polsce jest w tym dobrym położeniu, że nie ma rażących rozbieżności pomiędzy wymaganiami techniki a ekonomiki żywienia.

Jak wiadomo podstawową paszą u nas jest ziemniak, w produkcji którego zajmowaliśmy przed wojną 3 miejsce na świecie. Otóż ziemniak w tuczu świni tłuszczowej jest paszą zupełnie odpowiadającą wymaganiom techniki żywienia, a jednocześnie prawie zawsze najekonomiczniej-

szą. Piszemy „prawie”, gdyż lata kiedy opłaca się użyć zamiast niego zboża, należą raczej do wyjątkowych.

Ziemniak może być również użyty w tuczu świni bekonowej, byleby miała zapewnioną normę białka i byleby dawki ziemniaka nie wykaczały poza pewne granice. Sprawa ta jednak wychodzi poza ramy przedmiotu. W dalszym ciągu mówić będziemy o zwykłym tuczu mięsno-tłustym, w którym normalnie ziemniak stanowi podstawę, jęczmień zaś i mleko odtłuszczone niezbędne uzupełnienie dawki. W tuczu świni o wadze końcowej 155 — 160 kg. zalecany przez technikę żywienia stosunek pasz przedstawia się jak niżej: (na 100 kg. przyrostu wagi żywej).

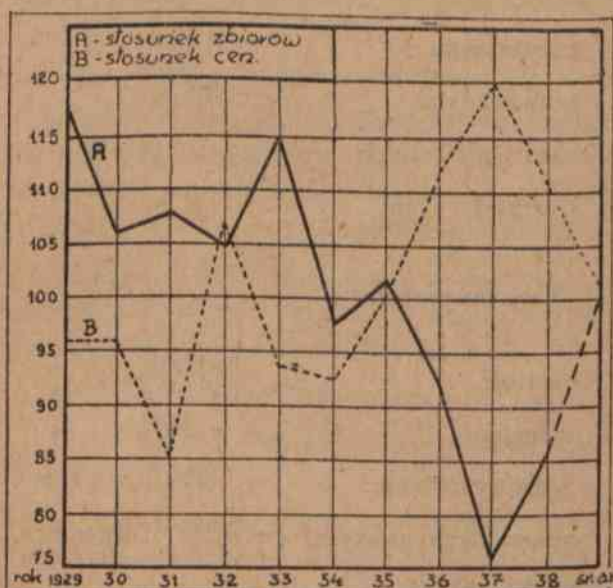
ziemniak	15,— q
jęczmień	0,9 q
mleko chude	6,— l

W tej diecie dawka zboża jest sprowadzona do koniecznego minimum, poniżej którego technika nie chce już schodzić. Ustępstwo na rzecz ziemniaka zrobione jest właśnie z uwagi na wymagania ekonomiki, która stwierdza, że zasadniczo ziemniak jest paszą tańszą, niż jęczmień.

Istotnie, jeżeli weźmiemy przeciętną cenę jęczmienia w dziesięciolecie 1929—1938 w wysokości 17,30 zł/q, oraz ziemniaków — 4,40 zł/q, to stosunek ich wynosi jak 3,93 do 1, podczas, gdy stosunek wartości odżywczych, jak 3,58 — 1. I gdybyśmy ten drugi stosunek (3,58 — 1) tj. niezmienny stosunek wartości przyjęli za 100, to stosunek pierwszy (3,93 — 1) wyniósłby 110. Mamy zatem do zanotowania pewną nadwyżkę ceny rynkowej w stosunku do wartości paszowej, pewną jeśli tak można powiedzieć „nadwartość” na korzyść jęczmienia. Podana wyżej 10% „nadwartość” jest obliczona dla przeciętnych cen obu produktów w ciągu 10-lecia przedwojennego. Ale nadwartość ta bynajmniej nie układała się równomiernie w ciągu owego 10-lecia. I tak np. w r. 1937 wyniosła ona 31%. W tym roku bowiem przy cenie 20,77 zł/q jęczmienia, a 4,43 zł/q ziemniaków, stosunek cen obu produktów wynosił 4,69 — 1 podczas gdy stosunek wartości paszowych (3,58 — 1) pozostał ten sam co w inne lata.

Ale bywały i sytuacje odmienne. Tak np. w r. 1931 przy cenie jęczmienia 20,20 i ziemniaków 6,08 stosunek cen wynosił $3,32 : 1$ tj. poniżej stosunku wartości paszowej ($3,58 : 1$). Stosunek zatem ceny rynkowej do wartości paszowej wyraził się cyfrą 0,93. Powstało zatem pewne podszacowanie jęczmienia. Innymi słowy, w roku tym lepiej się opłacało spasać trzodą jęczmień niż ziemniaki. Jeśli teraz dla dalszych celów badawczych obliczymy sobie cyfry, wyrażające stosunek wartości rynkowej do paszowej, otrzymamy szereg, w którym najniższą cyfrą będzie stosunek z r. 1931 (93) najwyższą — stosunek z r. 1937 (131). Przeciętna zaś dla całego okresu wyniesie 110.

Jeśli teraz ową cyfrę 110 przyjmiemy za 100 i w stosunku do niej przeliczymy odpowiednio cyfry stosunku cen rynkowych do wartości paszowych, otrzymamy nowy szereg cyfr, szereg wskaźników, które obrazuje przerywana linia (A) na załączonym wykresie.

Skolei przejdziemy do innego szeregu cyfr. Jeśli zestawimy przeciętny zbiór jęczmienia w Polsce za ten sam okres czasu (1929-1938) a mianowicie 14,5 milj. q ze zbiorem ziemniaków — 327 milj. q to przekonamy się, że zbiór jęczmienia wynosi 4,44% zbioru ziemniaków. Jeśli teraz stosunek ten przyjmiemy za 100, to stosunek zbiorów interesujących nas produktów wahać się będzie w ciągu 10-lecia od 76 dla roku 1937 do 115 w r. 1933. Jeśli teraz ten drugi

szereg wskaźników naniesiemy na wykres otrzymamy linię „B”.

Porównując obie linie możemy zauważyć dość dużą zgodność w ich odchyleniach, tylko w odwrotnych kierunkach. Gdy więc w r. 1931 linia „B” wznosi się ku górze, linia „A” opada. Gdy w r. 1932 linia „B” opada, linia „A” wznosi się ku górze. W r. 1933 obie linie zachowują się podobnie jak w r. 1931, a w r. 1937 — podobnie, jak w r. 1932, tylko ze znacznie większym rozchyleniem obu linii. (Jedynym rokiem na przestrzeni całego dziesięciolecia kiedy nastąpiło zaburzenie owej prawidłowości, to rok 1934).

Widzimy zatem, że między obu szeregami cyfr zachodzi bardzo wyraźna współzależność ale współzależność (korelacja) odwrotna.

Co ona oznacza? Oznacza, że jeśli w jakimś roku stosunek zbioru jęczmienia i ziemniaków układa się na niekorzyść jęczmienia to i stosunek jego ceny do wartości odżywczej układa się niekorzystnie, czyli im stosunkowo mniejszy zbiór, tym stosunkowo wyższa cena jednostki karmowej, tym mniejsza opłacalność spasanja. I odwrotnie: im stosunkowo zbiór wyższy, tym niższa stosunkowo cena jednostki, tym lepsza opłacalność spasanja danego artykułu.

Jak sprawa ta przedstawiała się w r. 1948? W styczniu cena jęczmienia wynosiła 3,300*, ziemniaków 700. Stosunek jak $4,71 - 1$, co w zestawieniu ze stosunkiem paszowym 3,58 wynosi 132%, natomiast wg. ostatnio ogłoszonych cen G.U.S. (za grudzień 1948) jęczmienia 2.100 oraz ziemniaków 670. Stosunek tych cen wynosił jak $3,14 - 1$ czyli 88% wg. wartości odżywczych. Widzimy więc, że w styczniu jęczmień był droższy, niż wynikałoby to ze stosunku wartości paszowej, czyli opłacało się lepiej spasać ziemniaków. W grudniu nastąpił wypadek odwrotny: stosunek między ceną jęczmienia a ziemniaków był tego rodzaju, że lepiej opłacało się spasać jęczmienia.

Może zadziwiać fakt, że rolnik nawet słabo obeznany z teorią żywienia zupełnie dobrze orientuje się kiedy i jakie pasze lepiej się opłacają.

W rezultacie w latach niedoboru zbóż spasa się więcej ziemniaków i odwrotnie.

Słusznie też w akcji „H” przewidziane są właśnie przydziały śrutu zbożowej dla rolników.

Normy jakościowe

dla nasion słonecznika przemysłowego na okres gospodarczy 1948/49, zatwierdzone przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego pismem z dnia 13. 4. 1949 r. za L. dz. AR/I — 74.

Do obrotu giełdowego dopuszcza się nasiona słonecznika przemysłowego.

Dostawy po 1 listopada uważa się za pochodzące z ostatniego zbioru.

Ustala się następujące normy jakościowe:

czystość	— 94%
wilgotność	— 15%
zanieczyszczenie mineralnymi	nie może przekraczać 1‰.

Wysokość mniejwartości dla nasion o jakości niższej od podanych norm ustala właściwa Komisja Rzeczoznawców Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Orzeczenie Komisji Rzeczoznawców winno opierać się na wyniku badania laboratoryjnego Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej, lub Stacji Oceny Nasion.

Normy jakościowe

dla nasion soi na okres gospodarczy 1948/49 r. zatwierdzone przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego pismem z dnia 13. 4. 1949 r. za L. dz. AR/I — 74.

Do obrotu giełdowego dopuszcza się nasiona soi siewne kwalifikowane i niekwalifikowane oraz konsumcyjne.

Dostawy nasion soi po 1 grudnia uważa się za dostawy z ostatniego zbioru.

Ustala się następujące normy jakościowe dla nasion soi.

Zanieczyszczenia

mineralnymi	— 0,5‰
organicznymi	— 0,5%
ziarn spleśniałych	
i uszkodzonych	— 2‰

a) siewnych kwalifikowanych

czystość	— 99%
siła kielkowania	— 90‰
wilgotność	— 15‰

Zanieczyszczenie w sztukach na 1 kg

w oryginałach   w odsiewach

Obcych uprawnych	9	15
chwastów szkodliwych	10	10

b) siewnych niekwalifikowanych

czystość	— 97‰
siła kielkowania	— 85%
wilgotność	— 15%

c) Konsumcyjnych

czystość	— 95%
wilgotność	— 15%
zanieczyszczenie	— 5‰, w tym
mineralnych	najwyżej do 0,5% i organicz-
nych	— 0,5%.

Wysokość mniejwartości dla nasion soi o jakości niższej od podanych norm ustala właściwa Komisja Rzeczoznawców Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Orzeczenie Komisji Rzeczoznawców winno opierać się na wyniku badania laboratoryjnego Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej lub Stacji Oceny Nasion.

Normy jakościowe

dla nasion pastewnych ołpowych na okres gospodarczy 1948/49, zatwierdzone przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego pismem z dnia 13. 4. 1949 r. za L. dz. AR/I — 74.

Do obrotu giełdowego dopuszcza się następujące nasiona:

- 1) brukwi pastewnej,
- 2) kapusty pastewnej,
- 3) marchwi pastewnej,
- 4) rzepy ścierniskowej.

Obrót tymi nasionami odbywa się zasadniczo z załączeniem karty kwalifikacyjnej.

W okresie gospodarczym 1948/49 dopuszcza się *wyjątkowo* do obrotu giełdowego nasiona siewne niekwalifikowane.

Do opakowania nasion mogą być użyte tylko worki jutowe lub lniane, nowe, nieuszkodzone i podwójnie zeszyte o pojemności maksymalnej 25 kg., przy czym waga worka nie może przekraczać 0,7 kg.

Cena nasion rozumie się brutto za netto.

Worki winny być zaopatrzone w etykiety wewnętrzne i zewnętrzne Stacji Oceny Nasion, względnie Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej, zaszyte i zaplombowane.

Niezależnie od etykiet worki winien być zaopatrzony w nalepkę treść której winna być identyczna z treścią etykiet i winna zawierać:

- a) firmę hodowcy, lub sprzedawcy,
- b) nazwę gatunkową nasion i odmiany,
- c) rok zbioru,
- d) nazwę gospodarstwa, w którym nasiona wyprodukowano,
- e) wyniki badań Stacji Oceny Nasion, względnie Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Dostawy nasion:

- 1) rzepy ścierniskowej po 1 sierpnia,
- 2) brukwi pastewnej i kapusty pastewnej po 1 października,
- 3) marchwi pastewnej po 1 stycznia uważa się za dostawy z nowych zbiorów.

Dostawa nasion nie z ostatniego zbioru może nastąpić tylko wtedy, gdy to wyraźnie zastrzeżono.

Ustala się następujące normy jakościowe:

a) dla nasion siewnych kwalifikowanych

Gatunek	Czystość w %	Siła kiełkowania w %	Wilgotność w %	Zanieczyszczenia w sztukach na 1 kg			
				obecne uprawne		chwasty szkodliwe	
				w orygin.	w odśiew.	chwasty szkodliwe	chwasty mniej szkodliwe
Brukiew pastewna	99	95	12	37	75	100	50
Kapusta pastewna	99	95	12	37	75	100	50
Marchew pastewna	93	65	12	37	75	200	100
Rzepa ścierniskowa	99	95	12	37	75	100	50

b) dla nasion siewnych niekwalifikowanych

Gatunek	Czystość w %	Siła kiełkowania w %	Wilgotność w %	Zanieczyszczenia w %
Brukiew pastewna	95	85	12	5
Kapusta pastewna	95	85	12	5
Marchew pastewna	88	55	12	12
Rzepa ścierniskowa	95	85	12	5

Uwaga: zanieczyszczenia mineralnymi nie mogą przekraczać 0,25%,

chwastami szkodliwymi — 0, 5%
chwastami obojętnymi — 0,25%

Nasiona o jakości niższej od podanych norm kupujący obowiązany jest przyjąć, jeśli ustalona mniejwartość nie przekracza 6%.

Wysokość mniejwartości dla nasion o jakości niższej od podanych norm ustala właściwa Komisja Rzeczoznawców Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Orzeczenie Komisji Rzeczoznawców winno opierać się wyłącznie na wyniku badania laboratoryjnego Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej, względnie Stacji Oceny Nasion.

Normy jakościowe

dla nasion kukurydzy na okres gospodarczy 1948/49, zatwierdzone przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego pismem z dnia 13. 4. 1949 r. za L. dz. AR/I — 74.

Do obrotu giełdowego dopuszcza się kukurydzę zwyczajną i kukurydzę — koński ząb.

Ziarno kukurydzy zazwyczaj ma kształt mniej lub więcej zaokrąglony, przy czym szerokość ziarna jest większa niż jego długość. Barwa ziarna żółta lub biała.

Ziarno końskiego zębu ma kształt mniej lub więcej wydłużony, łopatkowaty, z charakterystycznym wgłębieniem u szczytu. Barwa ziarna biała, żółta, lub żółtawo-czerwona.

Dostawy po 1 marca uważa się za pochodzące z ostatniego zbioru.

Ustala się następujące normy jakościowe:

a) dla nasion siewnych kwalifikowanych

Gatunek	Czystość w %	Siła kiełkowania w %	Wilgotność w %	Zanieczyszczenia w sztukach na 1 kg.			
				obce		chwasty szkodliwe	chwasty szkodliwe mniej szkodliwe
				w orygie.	w odśiew.		
Kukurydza zwyczajna	98	85	16	9	15	10	5
Koński ząb	98	80	16	9	15	10	5

b) dla nasion siewnych niekwalifikowanych

Kukurydza zwycz. Koński ząb

czystość	95%	95%
siła kiełkowania	80%	70%
wilgotność	16%	16%
zanieczyszczenie organ.	1%	1%
ziarn uszkodzonych	4%	4%

c) dla nasion konsumcyjnych

Kukurydza zwycz. Koński ząb

czystość	95%	95%
wilgotność	16%	16%

Zanieczyszczenia organicznymi nie mogą przekraczać 1% zarówno w kukurydzy zwyczajnej jak i końskim zębie.

Wysokość mniejwarteści dla nasion o jakości niższej od podanych norm ustala właściwa Komisja Rzecznawców Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Orzeczenie Komisji Rzecznawców winno opierać się na wyniku badania laboratoryjnego Laboratorium Analitycznego Giełdy Zbożowo-Towarowej lub Stacji Oceny Nasion.

ULGA W PODATKU OBROTOWYM DLA TRANSAKCJI GIEŁDOWYCH

Dla transakcji giełdowych przyznana została ulga w podatku obrotowym na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8. 3. 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 17 z 31. 3. 1949 poz 108) w sprawie wykonania dekretu z dnia 25. X. 1948 r., o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 52 z dnia 12. 11. 1948, poz. 413).

Giełda Urzędująca podaje do wiadomości wszystkich członków giełdy, brzmienie § 118 pkt. 16:

„zwalnia się od podatku obrotowego:

Częściowo świadczenia, polegające na dokonywaniu na giełdach zbożowo-towarowych transakcji kupna-sprzedaży wszelkiego rodzaju towarów, udowodnionych prawidłowymi księgami handlowymi i kartami umów giełdowych, spisany przez przysięgłych maklerów giełdowych, świadczenia te podlegają opodatkowaniu według stawek podatkowych w wysokości 50% stawek przewidzianych w art. 7 dekretu”.

Stopnie porażenia zbóż wołkiem zbożowym

zatwierdzone przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego Dep. Obrotu Artykułami Rolnymi
pismem z dnia 25. 3. 1949 r. za L. dz. AR/I-74.

Ustala się następujące stopnie porażenia wołkiem zbożowym w obrocie zbożami:

Wołek sporadyczny: Określenie „wołek sporadyczny” stosuje się tylko wówczas, gdy przy badaniu zboża, makler przysięgły, względnie zaprzysiężony próbobiorca, stwierdzi jego obecność w magazynie, wagonie lub na workach, natomiast pobrana 1-no kilogramowa próba zboża, nie wykaże jego obecności.

I stopień zawołczenia: I stopień zawołczenia zachodzi w przypadku znalezienia w 1-no kilogramowej próbie do 3 (trzech) wołków żywych lub martwych.

II stopień zawołczenia: II stopień zawołczenia zachodzi w przypadku zna-

lezenia w 1-no kilogramowej próbie zboża do 6 (sześciu) wołków żywych lub martwych.

III stopień zawołczenia: III stopień zawołczenia zachodzi w przypadku znalezienia w 1-no kilogramowej próbie zboża ponad 6 (sześć) wołków żywych lub martwych.

Ocena ilości wołków w próbie winna być dokonana wyłącznie badaniem laboratoryjnym.

Zboże porażone wołkiem w trzecim stopniu wyłącza się z obrotu przez skierowanie go do magazynów kwarantannowych.

W związku z powyższym, stało się nieaktualne poprzednie określenie sporadycznego wołka zbożowego umieszczone w normach jakościowych jęczmienia browarnianego, akceptowanych przez Departament Obrotu Artykułami Rolnymi pismem z dnia 18.9.48 za L. dz. AR/I-74.

Przegląd zagadnień handlu wewnętrznego

Akcja oszczędnościowa

Jednym z najważniejszych wydarzeń gospodarczych w okresie ubiegłych dwóch tygodni była niewątpliwie Krajowa Narada Oszczędnościowa w Warszawie.

Wyniki narady sformułowane przez uczestników w liście do Ob. Prezydenta Rzeczypospolitej wskazują, że we wszystkich gałęziach naszej gospodarki narodowej, w działalności eksploatacyjnej przedsiębiorstw społecznych, w administracji publicznej i działalności inwestycyjnej kryją się olbrzymie, niewykorzystane obecnie albo marnotrawione rezerwy. Racjonalne wykorzystanie tych rezerw pozwoli na przedterminowe wykonanie planów gospodarczych a tym samym na znaczne przyspieszenie rozwoju gospo-

darczego Polski, na szybsze podniesienie dobrobytu i kultury mas pracujących, na przyspieszenie budowy podstaw socjalizmu w naszym kraju.

Wynikający stąd program wszechstronnego i konsekwentnego realizowania akcji oszczędnościowej posiada istotne i obowiązujące znaczenie również dla dziedziny handlu wewnętrznego.

„Domagamy się kategorycznie — mówił Ob. V-Minister Szyr — takiej mobilizacji dyrekcji i personelu central handlu państwowego i spółdzielczego, która doprowadzi zarówno do zwiększenia kwoty uzyskiwanych oszczędności jak i do takiego przyspieszenia i usprawnienia obrotu towarowego, które zwolnią dla celu produkcji i poprawy stopy życiowej mas pracujących miliardy złotych nie potrzebnie uwięzionych w zapasach i remanentach wielu handlowych organizacji”.

Przykładem realizowania powyższych wytycznych może służyć plan oszczędności opracowany przez Państwową Centralę Handlową, który przez kompresję sum w pozycjach kosztów osobowych, handlowych i innych przewiduje osiągnięcie w r. b. oszczędności na sumę przeszło młda trzystu milionów złotych.

Oszczędność, mająca podstawowe znaczenie dla całości gospodarki narodowej, musi być uważana za jedno z żelaznych praw rządzących działalnością zarówno organów administracyjnych jak i operatywnego aparatu w dziedzinie handlu wewnętrznego.

Zagadnienia organizacyjne

Zawieszenie działalności Komisji Notowań oraz likwidacja korespondentów

Ustawa z dnia 2 czerwca 1947 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym powołała do życia między innymi Komisje Notowań przy starostwach powiatowych i prezydentach miast wydzielonych.

Zadaniem tych organów było notowanie cen pobieranych na lokalnych targach za zboże, bydło, trzodę chlewną oraz nabiał; ceny te, komunikowane następnie Komisjom Cennikowym, służyły za podstawę dla wyznaczenia przez te ostatnie cen maksymalnych na artykuły spożywcze pierwszej potrzeby.

Organami pomocniczymi Komisji Notowań byli korespondenci, działający przeważnie na terenie poszczególnych gmin wiejskich danego powiatu.

O ile stworzenie tych form obserwacji kształtowania się cen na rynku wewnętrznym było konieczne i celowe w momencie rozpoczynającej się w połowie roku 1947 „bitwy o handel“, o tyle po upływie półtora rocznego okresu sytuacja pod tym względem uległa istotnej zmianie.

Ustalenie na obszarze całego kraju cen zakupu u producenta zarówno ziemiopłodów jak żywcą sprawiło, iż lokalne ceny targowe tych towarów straciły znaczenie elementu charakteryzującego istotny stan danego rynku, a co za tym idzie — praca Komisji Notowań oraz ich korespondentów w zakresie notowania tych cen, została pozbawiona ekonomicznego uzasadnienia.

Powyższe względy w połączeniu z wymogami akcji oszczędnościowej spowodowały wydanie

przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, Biuro Cen, zarządzenia o zawieszeniu z dniem 1 kwietnia rb. aż do odwołania działalności Komisji Notowań oraz o likwidacji korespondentów.

Powstanie Społecznych Komisji Nadzoru nad skupem żywcą

Związek Samopomocy Chłopskiej oraz Centrala Rolnicza Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ podjęły organizowanie Komisji Nadzoru nad dokonywaniem transakcji skupu żywcą na spędach rolniczych i targowiskach.

Uprawnienia tych Komisji, powoływanych dla terenu każdej gminy, są szerokie i obejmują wgląd w sprawy dotyczące klasyfikacji sztuk bydła i nierogacizny doprowadzonych na targowisko, wagi oraz płaconych cen.

Społeczne Komisje Nadzoru są nowym czynnikiem organizacyjnym, który powinien spełniać pożyteczną rolę na odcinku ochrony interesów małych i średniorolnych producentów bydła i trzody chlewnej.

Likwidacja Centralnego Biura Obrotu Artykułami Rolnymi w Państwowej Centrali Handlowej

W najbliższym czasie przewidziana jest likwidacja Centralnego Biura Obrotu Artykułami Rolnymi Państwowej Centrali Handlowej.

Zakres działania tego Biura przejęty będzie przez odpowiednie Centrale Spółdzielcze, a w szczególności przez Centralę Rolniczą Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ (obróć zbożem, ziemniakami i paszami), Centralę Spółdzielni Ogrodniczych (obróć warzywami i owocami) oraz Centralę Spółdzielni Mleczarsko-Jajczarskich (skup jaj).

Powyższe Centrale Spółdzielcze wstąpią na miejsce C.B.O.A.R. w odpowiednich umowach o dostawach zawartych dotychczas przez to Biuro z producentami rolnymi.

Ścisłejsze powiązanie Społecznych Komisji Kontroli Cen z radami narodowymi

Stosownie do zarządzenia Kancelarii Rady Państwa sekretarze S.K.K.C. mają wchodzić w skład komisji kontroli społecznej rad narodowych.

W ten sposób Społeczne Komisje Kontroli Cen, realizujące ważne zadania kontroli na oddziaływalności aparatu handlowego, powiązane zostaną ściślej z komisjami kontroli społecznej jako organami, obejmującymi swym zakresem działania kontrolę całości administracji i gospodarki publicznej.

Organizacja obrotu ziemniakami, warzywami i owocami w ramach aparatu spółdzielczego

W związku z ustalonym na rok 1949 planem zakupu ziemniaków, warzyw i owoców przez aparat spółdzielni spożywczych, podkreśla się konieczność zerwania z przestarzałym zwyczajem zaopatrywania się u nieorganizowanych producentów, nie mówiąc już o prywatnych pośrednikach.

W zakresie dostaw ziemniaków wczesnych, warzyw i owoców Spółdzielnie Spożywców winny nawiązać i utrzymywać stałą i ścisłą współpracę z właściwymi oddziałami Centrali Spółdzielni Ogrodniczych oraz z poszczególnymi Spółdzielniami, zaś w zakresie dostaw ziemniaków późnych — z Centralą Rolniczą Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”.

Zasady powyższej współpracy będą regulowały specjalne umowy zawarte między C.S.S. Społem a powyższymi Centralami.

Ceny i marże

Ceny zakupu od producenta oraz wysokości zysku brutto przy obrocie okopowymi (kłąbami)

Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, Biuro Cen ustaliło następujące ceny zakupu okopowych (kłąbów) od producenta:

- 1) buraki zwykle pastewne
lub półcukrowe 400.— zł za 100 kg
- 2) brukiew pastewna
lub żółta 400.— zł za 100 kg
- 3) marchew pastewna biała
lub różowa 435.— zł za 100 kg

Ceny powyższe rozumieją się za towar przeciętnej jakości handlowej loco rampa stacji załadowania, a za tym obejmuje ona koszt dowozu towaru przez producenta z gospodarstwa rolnego do punktu załadowania.

Przy dalszym wprowadzaniu powyższych artykułów do obrotu handlowego obowiązują następujące wysokości dopuszczalnego zysku brutto (marże):

A) dla aparatu skupu — 70 zł od 100 kg; w stosunku procentowym marża ta wynosi:

- a) przy burakach i brukwi — ca 17,5%
- b) przy marchwi — ca 16,2%

Powyższy dopuszczalny zysk brutto, doliczony do ceny zakupu, tworzy wraz z nią cenę towaru franco wagon normalno - torowa stacja załadowania.

Przy tym ujęciu ceny — aparat skupu ponosi wszystkie koszty związane z przechowywaniem towaru, zamówieniem wagonu, załadunkiem towaru i należyтым zabezpieczeniem go przed uszkodzeniem w transporcie, natomiast koszty samego transportu ponosi już nabywca towaru.

B) dla aparatu dystrybucyjnego przy rozprowadzaniu w partiach drobnicowych — 150.— zł od 100 kg; w stosunku procentowym marża ta wynosi:

- a) przy burakach i brukwi — ca 32%
- b) przy marchwi — ca 29,7%

Powyższy zysk brutto dolicza się do ceny nabycia towaru od aparatu skupu.

Doliczanie kosztów transportu do ceny detalicznej artykułów przemysłu metalowego

Koszt przewiezienia przez kupca towaru z miejsca zakupu do miejsca przeznaczenia stanowi zawsze dość istotną pozycję w kalkulacji końcowej ceny sprzedażnej.

Przy systemie regulacji obrotu towarowego za pomocą bądź cen maksymalnych bądź też stawek dopuszczalnego zysku brutto (marż) — element średnich kosztów transportu danego towaru na danym szczeblu obrotu jest zwykle wliczony już do obowiązującej ceny lub marży.

Zdarzać się mogą jednak wypadki, kiedy takie uwzględnienie średniego współczynnika kosztów transportu okazuje się niedostateczne; zachodzić to może w szczególności przy przewozie towarów ciężkich np. żelaza na znaczniejsze odległości.

Aby umożliwić w takich wypadkach kalkulowanie przez detalistę realnej ceny sprzedażnej — Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, Biuro Cen ustaliło zasadę, że detalista rozprowadzający artykuły produkcji państwowej za-

warte w cenniku Centrali Handlowej Przemysłu Metalowego — z wyjątkiem żyletek i artykułów precyzyjno - optycznych — ma prawo doliczać do ceny detalicznej koszty transportu od stacji kolejowej, położonej najbliżej miejsca przeznaczenia, do miejscowości, w której jest położone przedsiębiorstwo handlu detalicznego, o ile odległość między stacją kolejową a tą miejscowością przekracza 3 km.

Dla ustalenia wysokości transportu w powyższych wypadkach właściwymi są — dla miast będących siedzibą Komisji Cennikowych — te Komisje, dla pozostałych gmin wiejskich i miejskich — odpowiednie zarządy gminne względnie miejskie.

Do czasu ustalenia stawek przewozowych przez w/w. organy detalisty może pobierać obok ceny detalicznej towaru, uwidocznionej w cenniku, równowartość faktycznie poniesionych kosztów transportu wg rachunków za przewóz towarów od stacji kolejowej do miejsca położenia przedsiębiorstwa, o ile, jak już zaznaczaliśmy, odległość ta wynosi ponad 3 km.

Wyjaśnienia w sprawie obrotu handlowego nasionami

Podane w dwóch ostatnich numerach „Wiadomości Giełdowych” informacje co do cen i marż obowiązujących w obrocie handlowym nasionami uzupełniamy obecnie dodatkowymi wyjaśnieniami Ministerstwa Handlu Wewnętrznego, Biura Cen:

1. Nasiona nieodpowiadające normom standardowym mogą być zakupywane po cenach niższych od cen wyznaczonych, te ostatnie bowiem rozumieją się za towar doprowadzony do norm standardowych;

2. Kumulacja czynności handlowych w jednym zarządzie kupca: skup, handel hurtowy, sprzedaż detaliczna, — uprawnia kupca do liczenia odpowiednich ustalonych wysokości zysków dla każdego ogniwa obrotu, o ile przedsiębiorstwa te są prowadzone wg. wymagań prawa przemysłowego oraz przepisów podatkowych. Sprzedaż towarów począwszy od przedsiębiorstwa skupu poprzez wszystkie szczeble powinna być przeprowadzana księgowo tak jak sprzedaż przedsiębiorstwom obcym.

Ceny na mieszanki paszowe

Ostatnio zatwierdzone zostały ceny na trzy poniższe punkty mieszanek paszowych, produkowanych przez Polskie Zakłady Zbożowe:

- A. mieszanka z 50% otrąb
jęczmiennych i 50% śruty
pośladów zbożowych 1.200 zł za 100 kg
- B. mieszanka z 50%
otrąb żytnich i 50%
śruty pośladów zbo-
żowych 1.250 zł za 100 kg
- C. mieszanka z 60%
otrąb żytnich i 40%
śruty mieszanki kłoso-
wej 1.600 zł za 100 kg

Ceny powyższe rozumieją się franco wagon stacja odbiorcy.

Równocześnie ustalona została wysokość dopuszczalnego zysku brutto (marża) dla aparatu dystrybucyjnego dokonującego obrotu tym artykułem, która wynosi jednolicie 150 zł od 100 kg mieszanki wszystkich gatunków.

RÓŻNE

Typy sklepów Państwowej Centrali Handlowej

Państwowa Centrala Handlowa, powołana zasadniczo do obsługiwnia swoimi placówkami wszystkich ośrodków miejskich począwszy od miast powiatowych, realizuje powyższe zadania przy pomocy aparatu handlowego, w którym można wyróżnić cztery następujące typy organizacyjne: zasadniczym typem jest *sklep wzorcowy* bądź *wielobranżowy*, mający na celu propagowanie szerokiego asortymentu artykułów spożywczych produkcji przemysłu państwowego, bądź *jednobranżowy* — ten ostatni występuje w zakresie sprzedaży wytworów państwowego przemysłu cukrowniczego, dalej sklep typu *spożywczo-kolonialnego*, przeznaczony dla zaopatrywania dzielnic robotniczych, wreszcie *pijalnie* wina i kawy propagujące przede wszystkim konsumpcję win owocowych.

Typy sklepów Centrali Rybnej

W aparacie handlowym Centrali Rybnej istnieją w tej chwili trzy typy sklepów detalicz-

nych: sklepy *reprezentacyjno-interwencyjne*, których cel wynika z samej nazwy, dalej sklepy *jednobranżowe*, tworzące podstawową sieć dystrybucji ryb i ich przetworów, wreszcie sklepy *mieszane*, gdzie obok ryb śniętych i żywych

dokonywane są sprzedaży również innych artykułów spożywczych.

Główny nacisk ma być położony w bieżącym roku na wydatne zwiększenie sklepów *jednobranżowych*.
D.

Kronika krajowa

Organizacja Ministerstwa Przemysłu Rolnego i Spożywczego

Nowopowstałe Ministerstwo Przemysłu Rolnego i Spożywczego otrzymało tymczasowy statut organizacyjny. Ministerstwo składa się z gabinetu Ministra, Biura Kadr, Biura Kontroli oraz departamentów: organizacji, zatrudnienia i płac, planowania, produkcji i techniki, finansowego, zaopatrzenia i zbytu.

Ministrowi Przemysłu Rolnego i Spożywczego podlega Główny Instytut Przemysłu Rolnego i Spożywczego.

Ponadto Minister sprawuje nadzór nad zrzeszeniem przemysłowym pn. Zrzeszenie Przedsiębiorstw Gorzeln Rolniczych z zachowaniem właściwości Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Zjazd Związku Samopomocy Chłopskiej

W dniach od 3 do 5 kwietnia b. r. odbył się w Warszawie 3-ci Krajowy Zjazd Związku Samopomocy Chłopskiej, na który przybyli delegaci ze wszystkich gmin i powiatów wybrani w czasie ostatniej kampanii wyborczej. Reprezentowali oni chłopów mało i średniorolnych.

W uchwalonej na zakończenie obrad deklaracji Zjazdu m. in. czytamy, że ZSCH winien się przyczynić do rozwoju gospodarczego, kulturalnego i politycznego życia wsi, przede wszystkim przez: roztoczenie kontroli nad działalnością spółdzielni różnego typu. Otaczanie opieką i udzielanie czynnej pomocy spółdzielniom produkcyjnym, zakładanym przez mało i średniorolnych chłopów. Organizowanie pomocy sąsiedzkiej, broniąc ich przed wyzyskiem bogaczy wiejskich. Organizowanie chłopów, którzy zawierają kontrakty na produkcję żywca, roślin przemysłowych i innych z gminną spółdzielnią i przemysłem.

Zbliża się dzień otwarcia Międzynarodowych Targów Poznańskich

Przygotowania do otwarcia Międzynarodowych Targów Poznańskich i tempo prac przybiegają na sile, zwłaszcza, że termin ukończenia wszystkich robót został przez Komitet Współzawodnictwa Pracy ustalony na dzień 15 bm. Otwarcie Targów nastąpi 23 kwietnia b. r.

Ruchoma wystawa gospodarcza

W Jędrzejowie nastąpiło otwarcie ruchomej wystawy gospodarczej, zorganizowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Ministerstwo Handlu Wewnętrznego. Zasadniczym celem wystawy jest udostępnienie masom ludowym wszystkich zdobyczy w rolnictwie i ogrodnictwie, uwypuklenie pozycji rolnika w obecnej strukturze gospodarczej kraju i wykazanie, jak wielką rolę spełnia wieś w rozwoju gospodarki państwa.

Rozbudowa baz paszowych

W celu rozbudowy bazy paszowej dla naszego rolnictwa przewidziane jest w br. zagospodarowanie 65 tys. ha łąk i pastwisk, które powinny dać zbiór siana, obliczany na 6,5 mln. ton.

Planuje się również zwiększenie upraw roślin motylkowych i pastewnych. Uprawy te obejmą 8% ogólnego obszaru zasiewów, zamiast 6,7% przeznaczonych na ten cel w r. ub.

Dla umożliwienia rolnikom racjonalnego przechowywania pasz przewiduje się w br. wybudowanie 5 tys. silosów kosztem 60 mln. zł. Ponadto w ramach planu inwestycyjnego przewidziane są kredyty na budowę 860 silosów we wsiach samopomocowych. Dla stworzenia w przyszłości warunków dla rozwoju bazy paszowej planowane jest założenie w br. około 2 tys. ha plantacji nasiennych traw, z czego na majątki państwowe przypada około 1.700 ha.

CEDULY GIELD

T o w a r	Warszawa 11.IV.1949	Poznań 11.IV.1949	Gdańsk 11.IV.1949	Lublin 8.IV.1949
Pszenica	3.550	3.500	3.550	3.450
Żyto	2.225	2.175	2.240	2.225
Jęczmień	2.125	2.075	2.090	2.075
Owies	2.075	2.075	2.090	2.075
franco wagon stacji załadowania				
Gryka	3.900	3.900	3.900	3.800
Proso	3.600	3.600	3.600	3.600
Mąka żytnia 97%	2.900	2.900	3.000	3.000
Mąka żytnia 82%	3.150	3.200	3.350	3.300
Mąka żytnia 80%	—	—	—	3.400
Mąka żytnia 65%	3.840	3.840	3.990	3.940
Mąka pszenna 97%	4.600	4.650	4.700	4.650
Mąka pszenna 80%	—	5.400	—	5.400
Mąka pszenna 72%	5.700	5.600	5.800	5.600
Mąka pszenna 67%	—	6.000	6.100	6.050
Mąka pszenna 50%	6.650	6.650	6.800	6.700
Mąka pszenna poślednia	3.150	3.200	3.350	3.300
Mąka jęczmienna poślednia	1.500	1.700	—	1.650
Kasza jęczmienna 63%	4.100	4.100	4.100	4.100
Kasza perłowa 46%	5.300	5.300	5.300	5.300
Kasza gryczana palona	9.300	9.300	9.300	9.300
Kasza gryczana surowa	—	—	—	—
Kasza jaglana	6.300	6.300	6.300	6.300
Kasza tatarszana	—	—	—	—
Pęczak	4.100	4.100	4.100	4.100
Płatki owsiane	6.100	6.100	6.100	6.100
Kaszka manna	7.900	7.900	7.900	7.900
Otręby pszenne	1.350	1.350	1.350	1.350
Otręby żytnie	950	950	950	950
Otręby jęczmienne	850	850	850	850
Otręby kukurydziane	850	—	850	850
Otręby owsiane	—	550	550	—
Otręby specjalne „H”	1.670	1.670	1.670	1.670
franco wagon stacja odbiorcza				
Ziemniaki jad. dla prod.	600	615	615	600
Ziemniaki jad. dla apar. handl.	680	695	695	680
Ziemniaki przem. - past. dla prod.	550	565	565	550
Ziemniaki przem. - past. dla ap. handl.	630	645	645	630
Ziemniaki sadzeniaki niekwal. dla prod.	750	765	765	750
Ziemniaki sadzeniaki niekwal. dla ap. handl.	830	845	845	830
Mąka ziemniaczana	—	7.700 — 8.100	—	—
Groch Victoria	6.500 — 6.800	6.300 — 6.600	5.000 — 6.500	—
Groch zielony	—	5.100 — 5.600	—	—
Groch polny	—	4.200 — 4.600	4.200 — 4.550	4.400 — 4.600
Fasola biała	—	5.900 — 6.100	—	5.600 — 6.000
Fasola kolorowa	—	4.200 — 4.500	—	—
Rzepak ozimy	6.500 — 6.600	6.600	6.600	—
Rzepak jary	5.800 — 5.900	5.900	5.900	5.900
Rzepak jary	—	—	—	—
Siemię lniane	11.000 — 12.000	11.000 — 12.000	12.000	11.500 — 12.000
Siemię konopne	6.590	6.590	6.590	6.400 — 6.590
Gorzycza	—	—	—	—
Mak niebieski	—	14.000 — 14.500	—	14.000 — 15.000
Lnianka	4.500	—	4.540	—
Makuchy rzepakowe	—	2.000 — 2.100	—	1.800 — 2.000
Makuchy lniane	—	4.400 — 4.500	—	3.700 — 3.900
Siano	750 — 800	625 — 675	675 — 725	750 — 850
Słoma	500 — 525	425 — 475	425 — 500	600 — 700
Kielki słodowe	—	—	—	—
Cebula	—	800 — 1.000	1.100 — 1.300	800 — 1.000
Marchew	1.200 — 1.300	800 — 900	1.300 — 1.500	600 — 800
Buraki	2.900 — 3.100	1.300 — 1.500	2.600 — 3.000	1.600 — 1.800
Kapusta	—	—	—	—
Selery	—	—	3.100 — 3.600	—
Pietruszka	1.300 — 1.400	—	1.500 — 1.900	1.800 — 2.100
Pory	—	—	3.000 — 3.500	—
Ogórki kiszane	—	8.000 — 9.000	—	—
Czosnek	—	—	—	—
Kapusta kiszona	3.150 — 3.250	—	—	—
Olej rzepakowy	23.000 — 25.000	25.000 — 27.000	29.000	27.000 — 28.500
Olej lniany	49.000 — 52.000	50.000 — 55.000	—	—
Pokost	—	—	65.000 — 70.000	65.000 — 69.000

ZBOŻOWO-TOWAROWYCH

Bydgoszcz 11.IV.1949	Wrocław 11.IV.1949	Katowice 11.IV.1949	Kraków 11.IV.1949	Łódź 11.IV.1949	Szczecin 11.IV.1949
3.500 2.175 2.075 2.075	3.450 2.175 2.075 2.075	3.550 2.240 2.140 2.090	3.550 2.300 2.200 2.100	3.550 2.225 2.125 2.075	3.550 2.240 2.090 2.090
3.900 3.600	3.900 3.600	3.900 3.600	3.800 3.600	3.800 3.600	3.900 3.500
2.900 3.200	2.950 3.250	2.950 3.250	2.950 3.350	2.900 3.150	3.000 3.350
— 3.840 4.650 5.400 5.600 6.000 6.650 3.200	— 3.890 4.650 — 5.700 6.050 6.700 3.250	— 3.890 4.650 — 5.600 6.050 6.700 3.250	— 3.940 4.700 5.450 5.700 6.100 6.800 3.350	— 3.840 4.600 5.450 5.700 6.000 6.650 3.150	— 3.990 4.700 — 5.700 6.100 6.800 3.350
— 4.100 5.300 — — — — 4.100 — — 1.350 950 850 850 — 1.670	— 4.100 5.300 9.300 — 6.300 — — 6.100 7.900 1.350 950 850 850 — 1.670	— 4.100 5.300 9.300 — 6.300 — 4.100 6.100 7.900 1.350 950 850 850 — 1.670	— 4.100 5.300 9.300 6.500 — 4.100 6.100 7.900 1.350 950 850 850 — 1.670	— 4.100 5.300 9.300 6.300 — 4.100 6.100 7.900 1.350 950 850 850 550 1.670	— 4.100 5.300 9.300 — — — 4.100 6.100 7.900 1.350 950 850 850 550 1.670
600 680 550 630 — 750 830 —	600 680 550 630 — 750 830 —	615 695 565 645 — 765 845 7.900 — 8.600	625 705 575 655 — 775 855 —	600 — 615 680 — 695 550 — 565 630 — 645 — 750 — 765 830 — 845 —	615 695 565 645 — 765 845 —
6.300 — 6.600 3.400 — 5.600 4.500 — 4.800 5.600 — 5.800 4.200 — 4.500	5.500 — 6.500 — — 5.300 — 6.000 4.000 — 4.500	6.500 — 7.000 — 4.600 — 4.800 5.500 — 6.000 4.400 — 4.800	6.800 — 7.100 — — 5.500 — 6.000 4.500 — 4.800	6.600 — 6.800 — 3.500 — 3.700 5.300 — 6.300 3.400 — 3.600	— 4.500 — 4.800 4.200 — 4.700 5.000 — 5.300 4.200 — 4.400
6.400 — 6.800 5.700 — 5.900 — 11.000 — 12.000 6.590 5.700 — 6.000 13.000 — 14.000 4.540	6.000 — 6.800 5.500 — 5.900 5.000 — 5.300 12.000 6.590 — 11.000 — 12.500 4.540	6.600 5.900 — 12.000 6.590 — 13.500 — 14.500 4.540	6.300 — 6.600 5.700 — 5.900 — 12.000 6.590 — 14.000 — 14.500 4.540	6.400 — 6.600 — — 11.000 — 12.000 — — 13.000 — 14.000 —	6.600 5.900 — 12.000 6.590 — 12.000 —
1.500 — 1.600 3.900 — 4.100 675 — 725 500 — 550 —	1.700 — 2.000 3.900 — 4.250 750 — 800 500 — 600 —	1.500 — 1.700 4.000 — 4.300 650 — 800 500 — 550 1.000 — 1.100	— — 850 — 900 600 — 625 —	1.900 — 2.100 3.900 — 4.100 700 — 750 500 — 600 —	— — 600 — 650 470 — 530 —
600 — 700 1.600 — 1.300 2.500 — 3.000 — 2.800 — 3.200 1.600 — 1.900 3.000 — 3.500 7.500 — 8.000 — 3.200 — 3.500	1.000 — 1.200 950 — 1.100 1.600 — 1.700 — 2.500 — 3.000 1.500 — 1.800 2.500 — 3.000 — 35.000 — 40.000 3.000 — 3.300	800 — 1.200 1.200 — 1.450 — — — — — — — 3.600 — 3.900	600 — 800 800 — 1.000 2.000 — 2.200 — — — — — — —	500 — 700 650 — 850 1.900 — 2.000 — 2.500 — 2.900 1.000 — 1.400 2.300 — 2.500 — — —	1.000 — 1.200 1.100 — 1.300 2.000 — 2.200 — 3.100 — 3.500 2.000 — 2.200 2.600 — 2.900 — — 3.700 — 4.150
— — —	26.000 — 27.000 54.000 — 55.000 50.000 — 70.000	— — —	— 52.000 — 54.000 70.000 — 72.000	27.000 — 28.000 49.000 — 51.000 60.000 — 67.000	— — —

Z PRASY ZAGRANICZNEJ

Wieś radziecka w walce o lepszy urodzaj

Przed dwoma laty na plenarnym posiedzeniu C.K. W.K.P(b) zapadła uchwała „O sposobach podniesienia poziomu gospodarstwa rolnego w okresie powojennym”. Uchwała ta ma na celu stworzenie warunków szybkiego rozwoju produkcji rolniczej, aby tą drogą zapewnić obfite wyżywienie dla ludności oraz nagromadzenie niezbędnych rezerw żywności i surowców dla przemysłu krajowego.

Czasopismo „Kolchoznoje proizwodstwo” stwierdza, że ta uchwała była potężną dźwignią postępu w rolnictwie radzieckim. Dzięki niej rolnictwo otrzymało w roku 1948 3 razy więcej traktorów oraz 2 razy więcej samochodów i maszyn rolniczych, niż w przedwojennym roku 1940. I dlatego radzieckie ośrodki maszynowe wykonały w roku 1948 o 23% więcej prac w polu, niż w roku 1947, a każdy traktor zaorał przeciętnie o 13% większą powierzchnię, niż to miało miejsce w roku 1940.

Jeśli chodzi o ogólną produkcję zbóż w ZSRR w roku 1948, to zebrano ponad 7 miliardów pudów, to jest nie wiele mniej, niż w roku 1940. Pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych udało się osiągnąć ten poziom produkcji, dzięki rozszerzeniu powierzchni uprawy o 13,8 milionów ha w porównaniu z rokiem 1947. Samej oziminy zasiały kolchozy o 17 milionów ha więcej, niż w roku 1947, co miało niewątpliwie decydujące znaczenie dla całości zeszłorocznej produkcji.

W roku 1949 spodziewany jest dalszy wzrost produkcji wobec stosowania przez kolchozy systemów pracy opartych na osiągnięciach agronomów radzieckich Dokuczajewa, Kostyczewa i Wiljamsa, a mianowicie trawopolnego systemu rolnictwa oraz zalesień ochronnych. Przyczyni się do tego również rozwijająca się w szybkim tempie mechanizacja uprawy, zwiększone dostawy nawozów sztucznych oraz wysięg pracy wśród kolchoźników, przybierający z każdym dniem na sile i otwierający szerokie możliwości dla podniesienia wydajności pracy.

Chemiczna metoda w zwalczaniu szkodników lucerny

„Kolchoznoje proiizwodstwo” zamieszcza artykuł I. Cytowicza, kierownika laboratorium stacji doświadczalnej w Krasnodarze, na temat walki z szkodnikami lucerny za pomocą środków chemicznych. Autor stwierdza, że zalecany przez Ministerstwo Rolnictwa proszek DDT w ilości 30 kg na 1 ha daje dobre rezultaty w odniesieniu do całego szeregu szkodników lucerny a zwłaszcza pluskwy lucernowej. Istnieją jednak szkodniki, które się opierają działaniu tego proszka, jak np. fitonomus. I dlatego dobrze jest stosować jednocześnie z proszkiem DDT opryskiwanie zielenią paryską.

Stosowanie tych środków jest zalecane tylko w okresie pączkowania, nie należy natomiast tego robić w okresie kwitnienia lucerny, ponieważ proszek DDT zabija również pszczoły. Nie należy również opryskiwać lucerny przeznaczonej na siano, gdyż trucizna ta mogłaby zaszkodzić zwierzętom. Opryskiwanie zielenią paryską oraz opylanie proszkiem DDT ma na celu ochronę przed szkodnikami tylko lucerny przeznaczonej na nasiona.

Na marginesie ostatniego spadku cen w Ameryce

„Economist” stwierdza, że między ostatnim spadkiem cen produktów rolniczych w Ameryce, a spadkiem cen z przed roku, istnieje duże podobieństwo. W obu przypadkach spadek cen dotknął zboże, bawełnę, tłuszcze i oleje oraz kakao, dając powód do przypuszczeń, że jest możliwe powtórzenie się kryzysu gospodarczego, który w latach trzydziestych spowodował katastrofalne straty w amerykańskim gospodarstwie narodowym. Przyczyna spadku cen tkwi, zdaniem autora, we wzroście produkcji. Np. światowa produkcja zbóż wyniosła według danych z czerwca r. ub. 6.200 milionów buszli pszenicy i 6.500 milionów buszli kukurydzy. Oznacza to wzrost w porównaniu z okresem przedwojennym dla pszenicy 3%, a dla kukurydzy 28%.

REDAGUJE KOMITET REDAKCYJNY

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI, W-wa, Krak. Przedm. 16/18, tel. 8-78-15. Konto P.K.O. I 48-46.

WARUNKI PRENUMERATY: roczna 1.200 złotych, półroczna 600 złotych, kwartalna 300 złotych.

Cena pojedynczego numeru 50 zł.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 40.000 złotych, pół strony 20.000 złotych, ćwierć strony 10.000 złotych.

R. S. W. „PRASA”, W-wa, Smólna 10. Z. 728. B-71638

